

Voorlopige agenda van de Raadscommissie Cultuurverandering van 11 april 2012

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de Raadscommissie Cultuurverandering

Datum: woensdag 11 april 2012
Aanvang: 13:00 uur
Locatie: Oude raadzaal
Voorzitter: dhr. J. Spakman
Griffier: dhr. W.T. Meijer; (050) 3677726; wolbert.meijer@groningen.nl

A Algemeen deel

- A1. Opening en mededelingen
- A2. Vaststelling agenda
- A3. Lange-termijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties
  - [Bijlage - LTA](#) (pdf)
  - [Bijlage - Lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties](#) (pdf)
- A4. Conformstukken (n.v.t.)
- A5. Rondvraag

B Inhoudelijk deel

- B1. Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering (collegebrieven 25 januari en 29 maart 2012)
  - +
  - Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening (collegebrief 22 december 2011)
  - [Collegebrief - Stand_van_zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.](#) (pdf)
  - [Collegebrief - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering](#) (pdf)
  - [Collegebrief - Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening.pdf](#) (pdf)
- B2. Strategische agenda (raadsvoorstel + begeleidend schrijven griffier)
  - [Bijlage - Begeleidend schrijven griffier](#) (pdf)
  - [Raadsvoorstel - Strategische agenda](#) (pdf)
  - [Bijlage - Strategische agenda - voorbeeld behandelplan](#) (pdf)

Raadscommissie Cultuurverandering - woensdag 11 april 2012

- B3.** Toekomst commissie Cultuurverandering
(discussienotitie voorzitter)
Ingekomen stukken - Discussienotitie bestaansrecht commissie CV (pdf)
Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010 (pdf)
- B4.** Reglement van orde voor de vergaderingen c.a. van de gemeenteraad van de gemeente Groningen
(raadsvoorstel griffier)
Raadsvoorstel - Reglement van Orde voor de vergaderingen c.a. van de gemeenteraad van de gemeente Groningen (pdf)
Bijlage - Reglement van Orde (pdf)

C Huishoudelijk deel

- C1.** Ingekomen stukken (n.v.t.)
- C2.** Vaststelling verslag 16 november 2011
Verslag 16 november 2011 (pdf)

Sluiting

.
Bij commissievergaderingen kunt u gebruik maken van het spreekrecht bij de inhoudelijke agendapunten (inclusief de conformstukken onder A) en de rondvraag. U krijgt dan drie minuten de gelegenheid de commissieleden te vertellen hoe u over een onderwerp denkt. Voor aanmelding en informatie kunt u terecht bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

Bijlage - LTA

per 27 maart 2012

LANGE-TERMIJNAGENDA RAAD (nieuwe onderwerpen in blauw)

nr	dd	cie	onderwerp	portefeuille	dienst	opmerkingen
1	6-jul-11	CV	Herziening inspraakverordening	Rehwinkel	BSD	aanbeveling 21
2	16-nov-11	CV	Strategische agenda van de raad	Rehwinkel	BD	
39	11-apr-12	CV	Wijkgericht werken	Schroor	BD ea	

Bijlage - Lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

Lijst toezeggingen en moties

Raadscommissie Cultuurverandering 11 april 2012

Nr.	Datum collegielid dienst	Agendapunt	Verzoek van	Toezeggingen	Opmerkingen
1.					
Nr.	Datum collegielid dienst	Agendapunt onderwerp	Indiener(s)	Moties	Opmerkingen
1.	29-06-11 College (BSD)	Voorjaarsdebat	PvdA e.a.	<p>Strategische lange termijn agenda</p> <ul style="list-style-type: none"> • een strategische agenda op te stellen in lijn met uitkomsten raadsdiscussie 24 mei • daarbij de uitgangspunten van de notitie Gijsbertsen mee te nemen • daarover in najaar 2011 voorstel te doen 	<i>Najaar 2011</i>

Raadscommissie Cultuurverandering 6 juli 2011

Collegedebrief - Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

Bestuursdienst

Afdeling Directie Middelen
Steller T. Bezem
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 76 88 Bijlage(n) 1 Ons kenmerk BD 12.2898756
Datum 25 JAN 2012 Uw brief van - Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u de actuele stand van zaken van de organisatieontwikkeling en cultuurverandering. In deze brief gaan wij in op de resultaten van de afgelopen periode en geven we een doorkijkje naar 2012. Ook gaan wij in op de aandachtspunten van de raadscommissie Cultuurverandering (brief van 18 augustus 2010).

Voor burgerparticipatie hebben we een aparte voortgangsrapportage opgesteld. Deze is als bijlage bijgevoegd. In deze voortgangsrapportage gaan wij in op de benchmark, het project "Opening Up" en op Wijkcommunicatie. In 2012 zal de benchmark burgerparticipatie worden afgerond. Dan zullen wij u meer uitgebreid informeren en aangeven hoe wij verbeteringen in de burgerparticipatie willen doorvoeren. Daarnaast kunnen we u nog melden dat de 'raadswerkgroep Burgerparticipatie' – bestaande uit de commissieleden Akkermans en Offerman, de griffier en twee medewerkers van de Bestuursdienst – werkzaam is met het ombouwen van de inspraakverordening tot een participatieverordening (werktitel: Handboek Lokale Democratie). Daarbij wordt o.a. het onlangs door de raad aangenomen voorstel inzake het Burgerinitiatief betrokken. De werkgroep zal binnenkort verslag doen van de voortgang en een voorstel voorleggen.

1. Samenvatting

In ons collegeprogramma hebben we ons tot doel gesteld de organisatie om te vormen naar een efficiënte en op de burger gerichte organisatie, waar samenwerking, zowel met externe partijen als intern, vanzelfsprekend is: **één Groningen, één organisatie.**

In 2011 hebben we een aantal forse stappen gezet in deze ontwikkeling. De vaart zit erin, de organisatie is in beweging gekomen. De eerste resultaten zijn behaald: een andere sturing van de organisatie en verbeteringen van de bestuurlijke dienstverlening. Dit zijn belangrijke stappen in de richting van **één Groningen, één organisatie**, maar daarmee is het einddoel zeker nog niet bereikt. Wij willen

Collegedebat - Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

Bladzijde 2
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

deze ontwikkeling in 2012 met kracht voortzetten. We gaan verder met het inrichten van een andere sturing. We gaan verder met het verbeteren van de bestuurlijke dienstverlening, waarbij de focus zal liggen op het trainen van medewerkers en op de digitalisering van het proces. En we willen de verbeteringen van de bestuurlijke dienstverlening gaan meten. In 2012 willen we ook de voorbereiding voor de samenvoeging van de taken van beheer en onderhoud afronden en starten met de uitvoering ervan. Datzelfde geldt voor de concentratie van de middelenfuncties. Om regie te voeren over al deze ontwikkelingen richten we een programmaorganisatie in. De resultaten van de benchmark burgerparticipatie, die in 2012 worden opgeleverd, zullen input zijn voor verbeteringen van de burgerparticipatie. En voor wijkgericht werken komen we in het eerste kwartaal van 2012 met een nadere uitwerking. In het vervolg van deze brief gaan we nader op een aantal onderwerpen in.

2. Bestuurlijke dienstverlening

Op 1 december 2011 hebben we het nieuwe (nu nog papieren) proces bestuurlijke dienstverlening ingevoerd, met nieuwe hulpmiddelen en een heldere uitleg. De eerste raadsvoorstellen die in het nieuwe format, het Gronings A4tje, zijn opgemaakt, hebben uw raad bereikt. Dit is in elk geval een goed begin, we bouwen dit nu verder uit. Zo werken we op dit moment een aantal deelprocessen uit. En we werken aan een verdere verbetering van de kwaliteit door gerichte training en begeleiding van de “spelers” in het besluitvormingsproces. De trainingen zijn allemaal gericht op het vergroten van de politiek-bestuurlijke sensitiviteit van de organisatie en op de dubbele professionaliteit van de betrokken medewerkers (inhoud en proces). De trainingen bieden we op concernniveau aan. We werken dwars door de organisatie heen (zowel horizontaal als vertikaal). En we maken gebruik van de expertise die we in huis hebben. We streven ernaar om de digitalisering van het proces in het tweede kwartaal van 2012 af te ronden. Wij bouwen een gebruiksvriendelijk “systeem” met gebruikmaking van de bestaande ICT tools en ICT infrastructuur. Deze bouw verloopt in fasen: ontwerp – testen – aanpassen – testen, totdat we zo stapje voor stapje een goed werkend en bruikbaar middel hebben ontwikkeld. In 2012 gaan we ook werk maken van een goede raadsbrief. Net als bij het nieuwe format voor het raadsvoorstel, zullen we dit weer doen in overleg met uw raad en de griffier.

Zoals met uw raad afgesproken, gaan wij de verbeteringen in de bestuurlijke dienstverlening meten. Daartoe gaan we de komende tijd drie aspecten volgen: rolvastheid, kwaliteit van de nota's en het vereenvoudigde proces. Het Bureau Onderzoek en Statistiek Groningen gaat dit onderzoek leiden. Er zijn drie meetmomenten gepland (januari, april en oktober 2012). We hebben gekozen voor een combinatie van drie methoden: groepsinterview, online enquête en “harde” cijfers.

Collegiebrief - Stand_van_zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

Bladzijde
Onderwerp

3
Stand van zaken organisatieontwikkeling en
cultuurverandering

De eerste meting vindt in januari plaats en bestaat uit drie aparte groepsinterviews met de raad, het college en medewerkers. Het interview met uw raad is gepland op woensdag 25 januari. Op basis van de uitkomst van de groepsinterviews stellen we de online enquête op, die we ook weer voorleggen aan de drie groepen: raad, college en organisatie. Parallel hieraan verzamelen we de “harde” cijfers over het proces.

De groei naar meer collegialiteit van bestuur

We hebben ook naar de vergaderorder van onze eigen vergaderingen gekeken. We ruimen meer tijd in voor inhoudelijke discussies, waarbij we integraal naar de vraagstukken kijken in plaats van ieder vooral vanuit zijn of haar portefeuille. Om het integrale denken ook in de organisatie verder te bevorderen, hebben we met ingang van december de terugkoppeling vanuit onze collegevergaderingen veranderd. Voorheen vond de terugkoppeling “gelaagd” plaats: door de gemeentesecretaris via de voormalige algemeen directeuren, en vervolgens per dienst via de vakdirecteuren naar de afdelingshoofden en zo uiteindelijk naar de medewerkers. De praktijk wees uit dat door deze manier van terugkoppelen veel onduidelijkheden ontstonden. De terugkoppeling “nieuwe stijl” vindt in één keer plaats door de gemeentesecretaris aan alle GMT-leden, een afvaardiging van diensten, stellers van stukken en andere belangstellenden. Hiermee brengen we verbinding aan zowel tussen de top en de werkvloer als tussen de diensten en programma’s. Het resultaat van deze acties moet voor u zichtbaar worden in meer integrale voorstellen.

3. Eén Groningen, één organisatie

Alle trajecten die wij in deze brief toelichten, leveren een belangrijke bijdrage aan het veranderen van onze werkwijze, houding en gedrag en daarmee aan het realiseren van *Eén Groningen, één organisatie*. Maar ook andere acties en ontwikkelingen dragen hier aan bij. Hieronder gaan we daar verder op in, aan de hand van de vragen uit de brief van de heer Spakman.

De rol van en de acties door de burgemeester en de gemeentesecretaris

In onze brief van 30 juni 2011 zijn wij ingegaan op de rol van de burgemeester en van de wethouder P&O, de gemeentesecretaris en de Stuurgroep Organisatieontwikkeling en Cultuurverandering. Ook gaven wij toen aan dat we van mening zijn dat u ons vooral moet beoordelen op resultaten en niet op de ondernomen acties. We volstaan hier dan ook met de opmerking dat zowel de burgemeester als de verantwoordelijke wethouders en de gemeentesecretaris ieder hun aandeel hebben in de wijzigingen in de organisatie die zijn en worden doorgevoerd. Wij stellen voor om in de toekomst niet meer apart op deze vraag in te gaan. We zullen ons richten op het benoemen van de resultaten van de ondernomen acties.

Collegedebat - Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

Bladzijde 4
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

De ontwikkeling naar een centrale sturing

In ons voorstel van 6 oktober 2011 hebben wij u uitvoering op de hoogte gesteld van ons besluit tot reorganisatie van het besturingsmodel van de gemeente Groningen. Op 1 november 2011 is het nieuwe GMT van start gegaan. De invulling is echter nog niet volledig rond. Op moment van schrijven van dit voorstel, is de werving voor de twee vacatures voor de functie van concerndirecteur gaande.

Het nieuwe GMT is inmiddels twee maanden aan de slag. De impact van de vervanging van het AMT door het GMT is op dit moment uiteraard nog beperkt. Hoewel we het afgelopen halfjaar belangrijke veranderingen zien, zit het denken vanuit de dienst in plaats van uit het concern diep in de organisatie. De vorming van een concerndirectie was dan ook niet het sluitstuk van de verandering, maar een noodzakelijke randvoorwaarde voor het realiseren van een andere bestuurscultuur en van *Eén Groningen, één organisatie*. De aandacht van het GMT richt zich momenteel dan ook primair op de sturing van de organisatie. Het gaat daarbij om het veranderen van werkwijze, houding en gedrag van medewerkers. En het gaat om het vormgeven van integrale sturing waarbij niet de structuur van de diensten leidend is, maar de verbinding tussen onderwerpen en samenwerking.

De doorwerking van de cultuurverandering van de top van de organisatie richting middenkader en basis

De focus op een andere sturing levert inmiddels de eerste resultaten op. Die zijn het meest zichtbaar bij de bestuurlijke dienstverlening, waarover wij u hierboven al geïnformeerd hebben.

Een ander resultaat is een andere vorm van samenwerking en overleg binnen de organisatie over de sociale programma's, met name ter zake van de grote decentralisatieopgaven: met alle betrokkenen en over de dienstgrenzen heen. De nieuwe vorm van samenwerking en overleg komt in de plaats van bestaande structuren en levert vanaf het begin niet alleen vroegtijdige afstemming en integraliteit op, maar ook versnelling van de besluitvormingsprocedure. In paragraaf 6 gaan we verder op onze aanpak van de decentralisaties in.

In 2012 gaan we verder aan de slag met onze leidinggevenden. Niet alleen met het topmanagement, maar met alle leidinggevenden. Zij spelen in de verandering van de organisatie een cruciale (voorbeeld)rol. Door middel van bijeenkomsten en opleiding willen wij hen trainen in het werken vanuit de concerngedachte. Maar ook de medewerkers zelf worden uiteindelijk uitgenodigd en uitgedaagd.

De trekkracht op bestuurlijk en ambtelijk niveau

We zijn positief gestemd over de vele ontwikkelingen die zijn gestart, maar maken ons zorgen over de druk die dit legt op de organisatie: we beginnen met nieuwe werkwijzen, maar deze zijn nog niet ingesleten en vragen dus steeds om aandacht. Medewerkers verkeren soms in onzekerheid omdat zij hun werk anders moeten gaan doen, omdat hun functie gaat veranderen of omdat het nog

Bladzijde 5
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

onduidelijk is wat de veranderingen voor henzelf betekenen. De één gaat daar makkelijker mee om dan de ander. We zetten nieuwe stappen in het veranderings-traject en tegelijkertijd zijn we bezig met een grote bezuinigingsoperatie. En daarnaast moet het “normale” werk doorgang vinden. Immers, een goede dienstverlening staat te allen tijde voorop. De burger mag in positieve zin iets van ons verandertraject ondervinden (een betere dienstverlening, een meer klantgerichte houding, meer participatie), maar de burger mag er zeker geen hinder van hebben. We realiseren ons dat we met al deze veranderingen langzamerhand aan de grenzen van de verandercapaciteit van de organisatie zitten. We houden dit nauwlettend in de gaten en maken dit expliciet onderwerp van gesprek met het GMT.

De communicatie van de cultuurverandering intern en extern

De focus van de communicatie ligt op de interne communicatie. Ons eigen intranet speelt daarin een belangrijke rol, waar naast het beschikbaar zijn van stukken met de mogelijkheid om daarop te reageren, ook een “vraagbaak” is ingericht. Daarnaast worden medewerkers tijdens bijeenkomsten bijgepraat over ontwikkelingen die hen direct raken. Op die manier willen we zoveel mogelijk medewerkers bereiken over de veranderingen in de organisatie.

4. Publieke dienstverlening

Publieke dienstverlening is voor onze inwoners, bedrijven en instellingen vaak het gezicht van de gemeente. Wij informeren u regelmatig over de resultaten op dit gebied, via de vaste verantwoordingsdocumenten maar ook via het uitvoeringsplan en de jaarplannen Publieke Dienstverlening. We zijn goed op weg om de doelstellingen voor 2014 te realiseren:

- In 2011 hebben we plannen voor de inrichting van één gemeentelijk Klantcontactcentrum (KCC) verder uitgewerkt. Daarbij maken we gebruik van de ervaringen van andere organisaties: in september hebben we een Expertmeeting georganiseerd, waarbij experts van o.a. DUO, de Belastingdienst, de Gemeente Enschede en het UVW ons van waardevolle input hebben voorzien voor de vorming van een gemeentebreed KCC. Eind 2011 zijn bij de DIA de eerste activiteiten uitgevoerd.
- We kunnen steeds meer producten en diensten via Internet aanbieden: in 2011 zijn er 20 producten en diensten toegevoegd en kan voor tien extra diensten via internet een afspraak worden gemaakt.
- We hebben een nieuw kwaliteitshandvest ontwikkeld waarin voor onze belangrijkste producten en diensten de bijbehorende servicenormen zijn beschreven. Dit nieuwe kwaliteitshandvest wordt in het eerste kwartaal van 2012 op de gemeentelijke site geplaatst. Hiermee vergroten we de transparantie richting onze burgers.

In 2012 gaan we verder met de vorming van het KCC: nadat het fundament ervan medio 2012 is gelegd, worden de verschillende organisatieonderdelen daarop gefaseerd aangesloten. Wij verwachten dit eind 2013 af te ronden. Daarnaast blijven kanaalsturing (ook uit efficiency-overwegingen) en het uitbreiden van e-dienstverlening ook in 2012 speerpunten. De drie speerpunten KCC, kanaalsturing en e-dienstverlening zijn belangrijke bijdragen aan de ontwikkeling van de organisatie en de cultuurverandering. Deze speerpunten en de andere ontwikkelingen op het gebied van publieke dienstverlening werken we momenteel uit in een uitvoeringsplan voor 2012. Binnenkort sturen wij u dit Uitvoeringsplan 2012 toe.

5. Beheer en onderhoud

In ons collegeprogramma hebben we aangegeven dat alle beheer- en onderhoudstaken in één organisatieonderdeel worden ondergebracht. In een "houtschoolschets Beheer en Onderhoud" hebben we dit inmiddels verder uitgewerkt. In grote lijnen komt het erop neer dat de vakdirecties Stadsbeheer, Reiniging en Stadstoezicht opgaan in één vakdirectie "Stad■Beheer". Er is één eindverantwoordelijke voor al het beheer en onderhoud in de openbare ruimte van de Stad. Ook het onderhoud van de sportaccommodaties wordt door Stad■Beheer uitgevoerd. Door te kiezen voor een procesgerichte structuur worden mensen en middelen evenwichtig verdeeld over grijs, groen, water en veiligheid. En op iederz blijft een beroep gedaan worden voor de uitvoering.

Maar Stad■Beheer is meer dan een optelsom van verschillende onderdelen van de huidige organisatie. Het doel is dat de dienstverlening aan zowel Stadgers als bestuur verbetert. Voor de Stadger betekent het dat er één loket komt waar hij/zij terecht kan voor alles op het gebied van beheer en onderhoud. De dienstverlening aan het bestuur verbetert doordat afwegingen integraal worden voorgelegd. Bovendien ontstaat er door de samenvoeging synergie tussen nu nog gescheiden organisatieonderdelen, waardoor ook een bezuiniging zal worden gerealiseerd. Binnenkort nemen wij over deze houtschoolschets een principebesluit, waarna het medezeggenschapstraject van start gaat. Wij hechten eraan dit traject zorgvuldig te doorlopen. Na afronding van het medezeggenschapstraject zullen wij u nader informeren.

6. Aanpak decentralisaties

De gemeenten staan aan de vooravond van een grote operatie. Drie grote decentralisaties vanuit het rijk, staan op het programma: de wet Werken naar Vermogen (Wwv), de begeleiding Awbz (WMO) en de decentralisatie van de Jeugdzorg. Wij krijgen daarmee de kans om de maatschappelijke zorg en ondersteuning samenhangend vorm te geven, toegesneden op de lokale behoefte van onze Stadgers, zodat onze burgers optimaal worden ondersteund bij het actief deelnemen aan het maatschappelijk leven.

De drie decentralisaties hebben onderlinge overeenkomsten en we willen de invoering vanuit één visie vormgeven. Er liggen duidelijke kansen om de

Bladzijde
Onderwerp

7
Stand van zaken organisatieontwikkeling en
cultuurverandering

voorzieningen voor burgers en de (gemeentelijke) bedrijfsvoering in het sociale domein ontkokerd en efficiënter vorm te geven. Ook de structuur en werkwijze van de gemeentelijke organisatie zullen onder invloed van deze operatie veranderen. Echter, geen kans zonder risico: de decentralisaties gaan gepaard met bezuinigingen. Hoe dit precies uitpakt, weten we nu nog niet. Maar we weten wel dat het een grote veranderopgave wordt, die vraagt om een integrale aanpak. Vanwege de samenhang (zorg, welzijn, werk, jeugd, gezondheid) hebben we dan ook een gecombineerd portefeuilleoverleg (wethouders Visscher en Pastoor) ingesteld, waarin de bestuurlijke sturing van deze drie decentralisaties verankerd is.

Ook in de organisatie is de sturing van deze omvangrijke en complexe operatie ontkokerd georganiseerd. Binnen het GMT is één van de leden integraal en programmatisch verantwoordelijk voor het maatschappelijke domein. Dit GMT-lid stuurt op de programma's binnen het maatschappelijke domein, waarbij verschillende vakdirecties verantwoordelijk zijn voor beleid en uitvoering. De drie decentralisaties worden programmatisch aangestuurd door één *programmamanager decentralisaties*, die rechtstreeks rapporteert aan het verantwoordelijk GMT-lid. Daarmee past de aanpak voor deze drie decentralisaties naadloos in de organisatieverandering en het nieuwe besturingsmodel.

7. Interne dienstverlening (PIJOFACH)

De Centrale Ondernemingsraad (COR) heeft positief geadviseerd over de Inrichtingsnota Interne Dienstverlening. Daarmee is de weg vrij voor de volgende stap, die bestaat uit het opstellen van het Koepelplan. In het Koepelplan wordt de vorming van de PIJOFACH functies nader uitgewerkt en een aantal vragen en aandachtspunten van de COR beantwoord. Daarnaast wordt in het Koepelplan een aantal generieke inrichtingsprincipes voor het Shared Service Center (SSC), voor de concernstaf en voor de vakdirecties vastgesteld. Ook wordt in dit plan aangegeven welke uitgangspunten voor alle PIJOFACH letters gaan gelden (zoals: de organisatiestructuur, het verrekenmodel, de plaatsingsprocedure, huisvesting, medewerkerparticipatie e.d.). Tot slot wordt er een financiële paragraaf in het Koepelplan opgenomen. In het eerste kwartaal van 2012 wordt dit Koepelplan afgerond.

Nadat de COR met het Koepelplan heeft ingestemd en de besluitvorming is afgerond, zal een start gemaakt worden met de daadwerkelijke overgang van de PIJOFACH functies naar het SSC. De planning voor deze overgang wordt ook in het Koepelplan opgenomen.

8. Tot slot

De ontwikkeling van de organisatie en de cultuurverandering vraagt veel capaciteit en brengt voor medewerkers ook onzekerheid met zich mee. Ondanks dat wij ons zorgen maken over de druk die dit legt op de organisatie, blijven we

Collegedebrief - Stand_van_zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

Bladzijde 8
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

zoveel mogelijk eigen mensen inzetten. Om deze werkwijze te laten slagen, zal het nodig zijn dat onze mensen bij tijd en wijle ondersteuning krijgen van externe deskundigen. Deze externen zullen echter nooit het werk (en daarmee de verandering) van onze eigen mensen overnemen. Door het inrichten van een programmaorganisatie, willen we het proces zoveel mogelijk faciliteren. Bovendien is een programmaorganisatie nodig om bepaalde facetten van de organisatieontwikkeling (zoals communicatie) onder centrale regie uit te voeren, voor het organiseren van bijeenkomsten en voor het ondersteunen van het GMT bij het bewaken van de samenhang.

De programmaorganisatie bestaat uit eigen mensen. Maar waar dit bij een dienst problemen oplevert, zal mogelijk incidenteel beperkt extra capaciteit ingehuurd moeten worden. Daarnaast zijn middelen nodig voor het organiseren van bijeenkomsten, workshops, trainingen, beperkte inhuur van externe deskundigen, etc. De kosten die dit met zich meebrengt, worden gedekt uit de middelen die uw raad bij de begroting 2012 voor organisatieontwikkeling beschikbaar heeft gesteld.

Ook voor het project bestuurlijke dienstverlening zijn middelen nodig voor training en daarnaast voor de projectkosten en digitalisering van het bestuurlijke besluitvormingsproces. Wij ramen dit op € 400.000,--. Deze kosten worden gedekt uit de reserve extra beleid (remanent van de extra beleidsmiddelen die uw raad beschikbaar heeft gesteld voor organisatieontwikkeling, jaarschijf 2011). De hiervoor benodigde (technische) begrotingswijzigingen worden verwerkt in het raadsvoorstel begrotingswijzigingen eerste kwartaal 2012.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE I

Voortgangsrapportage Burgerparticipatie
d.d. 1 januari 2012

In deze bijlage lichten wij de stand van zaken burgerparticipatie toe. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Benchmark
2. "Opening up"
3. Wijkcommunicatie

1. Benchmark

De eerste resultaten van de benchmark burgerparticipatie zijn begin december gepresenteerd. Op 8 december was er in Utrecht een bijeenkomst van deelnemende gemeenten, waar de eerste resultaten besproken zijn en waar een start werd gemaakt met "bench-learning" zoals de organisatoren het noemen: het uitwisselen van ervaringen – positief en negatief – en best-practices, en daar gezamenlijk lering uit trekken.

Categorieën
Onze actuele ambities
Ambities
Inbedding in de organisatie
Beleidskader
Sturing en controle
Leren en ontwikkelen
Kanalen voor participatie
Inbedding in competenties
Ambtelijke organisatie
Raad en college
Visie en houding
Rollen en verantwoordelijkheden
Wijkbudgetten
Burgerinitiatief
Praktijk
Wettelijk verplichte vormen
Participatie: wie en hoe?
Rol van de raad
Methodische aanpak
Kwaliteit van interactie
Communicatie en ondersteuning
Resultaten
Publieke opgaven realiseren
Begrip en draagvlak
Invloed
Participatie en betrokkenheid
Leefbaarheid
Tevredenheid
Algemeen
Politiek en bestuur
Participanten
Achtergrondkenmerken
Socio-demografische kenmerken

Het eerste deel van de benchmark bestaat uit een zelf-analyse aan de hand van meer dan honderd basisindicatoren ingedeeld in zo'n 15 categorieën met betrekking tot de ambities, inbedding in de organisatie, inbedding in competenties, visie en houding en de uitvoeringspraktijk. Op dit niveau is vergelijking mogelijk met de andere deelnemende gemeenten: waar staan wij, hoe hebben anderen het georganiseerd en wat kunnen we daarvan opsteken. In dit deel van de benchmark worden ook de best-practices geïdentificeerd en uitgewisseld. Het "bench-learnen" vindt plaats in zgn. leerkringbijeenkomsten.

In het tweede deel worden de in het afgelopen jaar uitgevoerde participatietrajecten onder de loep genomen, met name met betrekking tot resultaten en tevredenheid. Hiertoe worden zowel de projectleiders als (zoveel mogelijk) participanten via een digitaal formulier geënquêteerd.

Vanuit Groningen is een groslijst van zo'n 20 participatie-projecten aangemeld voor de benchmark. Acht daarvan konden worden meegenomen in de eerste enquête ronde. De overige komen in de tweede ronde (januari/februari 2012) aan bod.

De projecten variëren van "Het Nieuw Lokaal Akkoord" (met name de wijkstemdagen) en "Centra voor Jeugd en Gezin" tot "Kastanjes op de singel". Grote verschillen, in onderwerp, omvang en aanpak. Daarbij blijkt in de praktijk het invullen van de vragenlijsten door de projectleiders behoorlijk wat tijd en moeite te kosten en is het niet bij elk project even makkelijk een lijst met (mailadressen van) de deelnemers/ participanten aan te leveren.

Het is niet de bedoeling allerlei ranglijstjes te maken van wie het beste is in dit of dat en wie onderaan staat. Dat zou de openhartigheid bij de zelfanalyse niet ten goede komen. Ook de (gedetailleerde) analyseresultaten van de

Collegebrief - Stand_van_zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering.

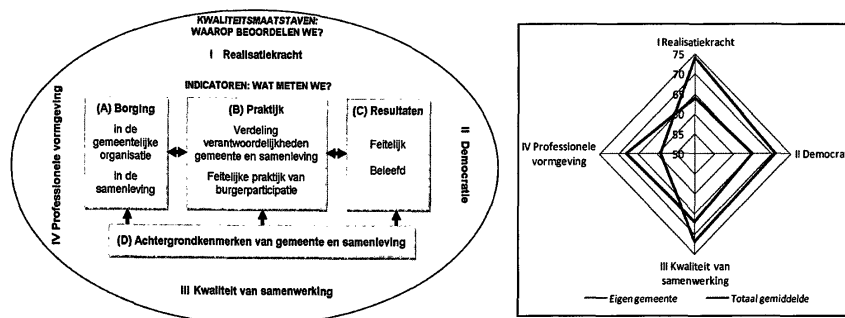
BIJLAGE I

individuele projecten zijn primair bedoeld voor terugkoppeling naar de projectleiders. Deze resultaten worden voorzien van een advies door de benchmark-organisatoren.

Wel zullen naar verloop van tijd meer algemene conclusies kunnen trekken, wanneer er (ook bij de andere en nieuwe deelnemers) steeds meer uitgevoerde projecten systematisch worden geëvalueerd. Met het groeien van het aantal geëvalueerde projecten zullen ook de gemiddelde uitkomsten aan betekenis winnen. Nu is er nog vaak sprake van grote verschillen in aard, omvang, aanpak en werkwijze per project, wat goed vergelijken – en leren – moeilijker maakt. Daarom ook willen we minimaal 2 jaar aan de benchmark meedoen.

Zoals al eerder gemeld “meet” de benchmark een viertal kwaliteitsmaatstaven:

- **Realisatiekracht** (waarbij het gaat om de bijdrage aan slagvaardig, snel en efficiënt realiseren van publieke opgaven);
- **Democratie** (daadwerkelijke invloed burgers);
- **Kwaliteit van samenwerking** (verwachtingenmanagement, constructieve en open houding);
- **Professionele vormgeving** (borging in de organisatie).

In de figuur links zijn deze kwaliteitsmaatstaven nog eens in verband gebracht met de verschillende indicatoren die worden gemeten. In het rechterplaatje is de uitkomst van de zelfanalyse weergegeven (blauw) en het gemiddelde van alle projecten van alle deelnemende gemeenten (rood). In volgende rapportages zullen ook de uitkomsten per project in het plaatje worden verwerkt.

Wat opvalt, is dat de gemiddelde uitkomsten van alle projecten wat lager liggen dan die van de zelfanalyse, behalve ten aanzien van het aspect “Professionele vormgeving”. Zonder nu al te veel te willen speculeren over de precieze duiding van deze verschillen, bevestigt deze uitkomst het vermoeden dat we in de praktijk “best goede” participatieprojecten uitvoeren, maar dat vooral de inbedding van burgerparticipatie in de organisatie (kaders, procedures, sturing, leren, competenties, instrumenten e.d.) nu de aandacht behoeft. Daar wordt op dit moment ook aan gewerkt, o.a. door het opstellen van een “Handboek Lokale Democratie” (voorlopige werktitel) door de raads werkgroep Burgerparticipatie. In het kader van de benchmark gaan we op zoek naar collega-gemeenten die juist op dit punt hoog scoren.

BIJLAGE I

2. Opening Up

Internationaal zijn we nu daadwerkelijk van start gegaan met het Interreg IVB-project "Opening Up".

Opening Up gaat over sociale netwerken, open data en dienstverlening. De partners zijn Denemarken (gemeente Hoje Taasrup), België (intercommunale Leiedal, leadpartner), Engeland (Porism ltd.), Noorwegen (gemeente Kristiansand), Zweden (gemeente Karlstad) en Nederland (gemeente Groningen, Regiopolitie Groningen en Hanzehogeschool). Binnen het project zijn er 6 deelprojecten (of WP's/workpackages) onderscheiden, elk met een trekker die verantwoordelijk is voor het halen van de afgesproken resultaten.

De gemeente Groningen is trekker van WP 4, dit workpackage gaat hoofdzakelijk over sociale media en onderwerpen als inclusie, dienstverlening, nieuwe vormen van burgerparticipatie en het gebruik daarbij van crowdsourcing. Er zullen pilots in de diverse landen worden ontwikkeld. Binnen dit project gaat het er met name om slim van elkaar te leren, goed te weten wat er elders al gebeurt en vooral veel samen te werken en dus niet zaken te ontwikkelen "in splendid isolation". De gemeente werkt in dit project nauw samen met de Hanzehogeschool en de Regiopolitie.

3. Wijkcommunicatie

Met het project "Wijkcommunicatie 2007 – 2010" van Stad & Stadhuis is de digitale infrastructuur gemeente.groningen.nl/mijnwijk ontwikkeld. Deze is nu klaar en kan gevuld worden met online communicatiedossiers. Een online communicatiedossier is een projectdossier in een "notendop". Het bevat een aantal vaste basisonderdelen zoals: samenvatting, actueel tijdpad en procedure, relevante stukken, verslagen, foto's, filmpjes, 3D- of artist impressions en een reactieformulier. Dit biedt de burger in één oogopslag de context om zich het onderwerp eigen te maken, om zich er een mening over te kunnen vormen en er online op te kunnen reageren.

Nu de digitale infrastructuur van "Mijnwijk" voor alle wijken gereed en uitgetest is (pilot Paddepoel) komen we in een nieuwe fase. We gaan nu de wijkcommunicatie verder ontwikkelen voor alle 42 wijken en buurten in Groningen. Dit gaan we doen met behulp van de gemeentelijke infrastructuur van gemeente.groningen.nl/mijnwijk in combinatie met het netwerk van 42 onafhankelijke wijkwebsites.

De gemeentelijke wijkcommunicatie wordt aangestuurd vanuit het programma Wijkgericht werken. Het doel is om alle wijkpagina's te voorzien van online communicatiedossiers met behulp van een standaard sjabloon. De wijkorganisaties zijn betrokken bij het prioriteren van de gewenste informatie.

Omdat we per februari 2012 "in de lucht" willen zijn, zal op dat moment het aanbod aan informatie behoorlijk compleet moeten zijn. Daarmee zijn we nu in de fase beland dat alle diensten hun werkwijze moeten gaan aanpassen op het leveren van wijkrelevante content aan "Mijnwijk" ten dienste van het wijkgericht werken. Dat betekent dat de contentwerkzaamheden binnen het reguliere takenpakket van de betrokken afdelingen moeten worden opgenomen. Concerncommunicatie zal waar mogelijk en gewenst daarbij blijven(d) faciliteren in de 1e lijn en ondersteunen met technisch doorontwikkelen, instructie en trainingen.

In februari 2012 gaat de externe communicatiecampagne van start om de Stadgers duidelijk te maken dat de gemeente vanaf dat moment laagdrempelig, eenvoudig en transparant (alle) wijkrelevante informatie gaat verstrekken via "Mijnwijk" en het netwerk van 42 onafhankelijke wijkwebsites.

Collegedebrief - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering

Bestuursdienst

Afdeling Directie Middelen
Steller S. Top
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 76 13 Bijlage(n) 1 Ons kenmerk BD 12.3017596
Datum **29 MRT 2012** Uw brief van Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

U heeft ons gevraagd om u voor elke vergadering van de commissie Cultuurverandering de actuele stand van zaken met betrekking tot de organisatieontwikkeling en cultuurverandering toe te sturen. Hierbij ontvangt u de gevraagde informatie. Wij gaan in deze brief in op de aandachtspunten van uw commissie (brief van 18 augustus 2010) en op de belangrijkste onderwerpen op het gebied van organisatieontwikkeling.

Voor burgerparticipatie hebben we opnieuw een aparte voortgangsrapportage opgesteld. Deze is als bijlage bijgevoegd. In deze voortgangsrapportage gaan wij in op de benchmark, op de relatie tussen burgerparticipatie en bestuurlijke dienstverlening en op de werkgroep Burgerparticipatie van uw raad.

1. Samenvatting

De afgelopen maanden zijn we verder gegaan met het realiseren van *één Groningen, één organisatie*. De focus heeft gelegen op de uitwerking van het nieuwe bestuursmodel. We hebben gekozen voor meervoudige sturing, waarbij het GMT zowel op inhoudelijke thema's als op vakdirecties stuurt.

De ontwikkeling van de interne dienstverlening (vorming SSC) is in een stroomversnelling geraakt. We willen de Bestuursdienst omvormen tot een concernstaf.

Hieronder lichten we deze en andere onderwerpen toe.

2. Bestuurlijke dienstverlening

In onze brief van 25 januari jl. hebben we u uitvoerig geïnformeerd over de resultaten en activiteiten met betrekking tot bestuurlijke dienstverlening. Deze activiteiten zijn in gang gezet. Op dit moment hebben wij daar geen bijzonderheden over te melden.

Collegebrief - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering

Bladzijde
Onderwerp

2
Stand van zaken organisatieontwikkeling en
cultuurverandering

De online enquête voor het meten van de verbeteringen in de bestuurlijke dienstverlening wordt in de tweede helft van maart uitgezet. Over de resultaten van de meting zullen wij u vóór de volgende commissie vergadering (juli 2012) informeren.

De groei naar meer collegialiteit van bestuur

Als voorbeeld van een resultaat noemen we hier de decentralisaties. Dit is een onderwerp dat meerdere portefeuilles raakt. Dat hebben we vroegtijdig onderkend. We hebben besloten dat we dat ook in de aansturing ervan willen laten zien. We hebben daar onlangs een begin mee gemaakt in de vorm van een themabijeenkomst van het volledige college met de programmamanager decentralisaties. We zijn dan ook verheugd dat uw raad dezelfde constatering heeft gedaan en de commissiestructuur daarop heeft aangepast.

3. Omvorming van de Bestuursdienst naar Concernstaf

Eén van de uitgangspunten in ons collegeprogramma voor de organisatieontwikkeling is dat de Bestuursdienst zich meer moet richten op de strategische ondersteuning van het college en het topmanagement. Daarnaast constateren we dat het traject van bestuurlijke dienstverlening, onze keuze voor meervoudige sturing en de vorming van het Shared Service Center (SSC) invloed hebben op de rol en de positie van de Bestuursdienst. We zijn daarom van plan om de Bestuursdienst om te vormen tot een concernstaf. De concernstaf is geen dienst naast de overige organisatieonderdelen, maar een echte staf die dienstbaar is en bijdraagt aan het concern als geheel. De concernstaf zal zich richten op regie, kaderstelling, control en initiëren op het gebied van de bedrijfsvoering en bestuurlijke thema's. Uitvoerende taken kunnen worden ondergebracht bij vakdirecties of het SSC. Op dit moment worden de plannen in overleg met de medewerkers van de Bestuursdienst nader uitgewerkt: welke taken blijven, welke taken gaan over naar elders, welke formatie is nodig, wat verwachten we van de medewerkers, etc. Op een later moment zullen wij u hier nader over informeren.

4. Eén Groningen, één organisatie

De afgelopen tijd hebben wij verder gewerkt aan een verandering van de sturing van de organisatie, aan houding en gedrag van medewerkers en hebben we geïnvesteerd in de leidinggevenden van onze organisatie. Al deze activiteiten zijn gericht op het realiseren van *één Groningen, één organisatie*. Aan de hand van de vragen uit de brief van de voorzitter van uw commissie d.d. 18 augustus 2010, lichten we dit hieronder toe.

De ontwikkeling naar een centrale sturing

De vorming van het Groningen Management Team (GMT) was de eerste stap op weg naar een andere sturing. De werving voor de twee vacatures voor de functie van concerndirecteur is afgerond. De nieuwe GMT-leden zijn

Collegedebat - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering

Bladzijde 3
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

inmiddels benoemd. Tegelijkertijd zijn we verder gegaan met de ontwikkeling van het nieuwe besturingsmodel van onze organisatie. Met een andere sturing willen we het succes dat we in het verleden hadden met het werk binnen de diensten, behouden. Maar we willen ook, nu en in de toekomst, in staat zijn de complexe, integrale vraagstukken waar we voor staan, op te pakken.

Om dit te bereiken, hebben wij gekozen voor *meervoudige sturing*. Dat houdt in dat we de sturing inrichten langs twee lijnen, een horizontale en een verticale lijn. Horizontaal sturen we op de programma's uit de programmabegroting en op enkele strategische onderwerpen, bijvoorbeeld de decentralisaties of energie/duurzaamheid. De sturing langs de verticale lijn loopt via de vakdirecties. De vakdirecties leveren een belangrijke bijdrage aan de programma's en strategische thema's, realiseren de doelstellingen waar ze als vakdirectie verantwoordelijk voor zijn en zorgen voor de ontwikkeling van de vakdirectie zelf en de medewerkers daarbinnen.

De doorwerking van de cultuurverandering van de top van de organisatie richting middenkader en basis

Om veranderingen te verankeren binnen de organisatie komen het GMT en de vakdirecteuren vier- à vijfmaal per jaar bij elkaar. Doelstelling van deze bijeenkomsten is het vaststellen, uitdragen en bewaken van visie en kernwaarden, het ontwikkelen en voeren van een gemeenschappelijk HRM-beleid en stijl van leidinggeven, het verder uitwerken van de meervoudige sturing, etc. De vakdirecteuren gaan zo vanuit een gemeenschappelijke basis aan de slag met hun vakdirectie, de leidinggevendenden en de medewerkers. Op deze wijze willen we bereiken dat we ook daadwerkelijk gaan functioneren als één organisatie.

Om de betrokkenheid bij de organisatieontwikkeling en cultuurverandering verder te vergroten, worden de bijeenkomsten door een kleine, wisselende groep vakdirecteuren voorbereid.

De trekkracht op bestuurlijk en ambtelijk niveau

In onze vorige brieven hebben wij gemeld dat wij ons zorgen maken over de druk die de vele veranderingen leggen op onze medewerkers. Die zorgen zijn niet verminderd. Wij zijn van mening dat de grenzen van de verandercapaciteit van onze organisatie zijn bereikt. Daar komt nog bij dat we voorrang willen geven aan het afmaken van de ingezette veranderingen boven het starten van nieuwe verandertrajecten. We zullen dan ook terughoudend zijn met het starten van nieuwe grote verandertrajecten.

Op dit moment voeren we met ondersteuning van Ernst & Young een stresstest op de begroting uit, waarbij ook de spankracht van de organisatie betrokken zal worden. Over de resultaten van deze stresstest willen wij u bij het voorjaarsdebat informeren.

Collegedebrief - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering

Bladzijde
Onderwerp

4
Stand van zaken organisatieontwikkeling en
cultuurverandering

De communicatie van de cultuurverandering intern en extern

In de afgelopen maanden zijn medewerkers via Intranet geïnformeerd over de organisatieontwikkeling en cultuurverandering. Hiervoor is een extra gedeelte op Intranet gereserveerd dat up-to-date wordt gehouden. Voor de specifieke trajecten zoals de interne dienstverlening en de reorganisatie van de Bestuursdienst tot concernstaf, zijn bijeenkomsten met medewerkers georganiseerd.

5. Publieke dienstverlening

Binnenkort informeren wij u via het jaarplan Publieke Dienstverlening 2012 over de resultaten van 2011 en de activiteiten die in 2012 plaats zullen vinden. Daarop vooruitlopend willen wij uw aandacht vestigen op twee bijzondere projecten die momenteel onder de vlag van Stad & Stadhuis plaatsvinden.

- Mede in het kader van het Europese project 'Opening up', dat zich richt op social media en open data, zijn we een pilot gestart om ervaring op te doen met het fenomeen social media in relatie tot onze taken en verantwoordelijkheden als overheid. Via een zogenaamde monitoringstoel 'luisteren' wij de komende maanden naar wat er over ons gezegd wordt, op een groot aantal social media kanalen. Daarbij 'luisteren' we niet alleen naar Twitter en Facebook, maar krijgen we ook informatie over *hoe* over ons gesproken wordt, bijvoorbeeld in de reacties die men bij nieuwsberichten (o.a. DvhN) kan plaatsen. Dit heeft al aardige inzichten opgeleverd: zo was er een piek te noteren in de reacties op de recente computerstoring, maar viel op dat de reacties eerder neutraal dan negatief van toon waren. Op basis van de uitkomsten van de pilot zullen we ons beraden hoe we concreet invulling willen geven aan 'webcare', onze rol op de social mediakanalen.
- Ook dit jaar doen we onderzoek naar de kwaliteit van onze brieven. We hebben opnieuw aan onze burgers gevraagd om een oordeel te geven over onze brieven. Hiertoe hebben we een aantal standaardbrieven op onze website gezet en de burger gevraagd er kritisch naar te kijken. De reactietermijn is bijna verstreken. Binnenkort zullen we op basis van de input van onze burgers, een slag maken om de geplaatste standaardbrieven te verbeteren.

6. Interne dienstverlening (PIJOFACH)

Ook met de interne dienstverlening hebben we stappen gezet. In februari 2012 hebben wij een principebesluit genomen over het Koepelplan voor de interne dienstverlening, een reorganisatie die ruim 700 medewerkers raakt. In het Koepelplan hebben wij een aantal zaken nader uitgewerkt, waaronder de sturing van het SSC en de relatie tussen het SSC en de rest van de organisatie. We hebben besloten om de basisdienstverlening van het SSC aan de overige organisatieonderdelen niet onderling te verrekenen. De bezuinigings-

Collegedebrief - Stand van zaken mbt organisatieontwikkeling en cultuurverandering

Bladzijde 5
Onderwerp Stand van zaken organisatieontwikkeling en cultuurverandering

taakstelling zorgt voor voldoende financiële prikkel. Bovendien leidt dit tot een beperking van de administratieve rompslomp.

Het SSC wordt aangestuurd door de concerndirecteur bedrijfsvoering en werkt voor de gehele gemeentelijke organisatie. Er komen drie vakdirecteuren voor het SSC. Wij streven ernaar dat wij eind 2013 beschikken over een SSC voor alle PIJOFACH functies.

Wij hebben het Koepelplan voor advies naar de Centrale Ondernemingsraad (COR) gestuurd. Als de COR positief adviseert, dan kunnen we meteen concreet aan de slag. De daadwerkelijke overgang van de verschillende middelenfuncties gebeurt gefaseerd en 'per letter'. De facilitaire functie en DIV (documentaire informatievoorziening) gaan als eerste over.

Het functioneren van het SSC gaan wij meten via een aantal generieke indicatoren: klanttevredenheid, medewerkertevredenheid, formatie en verzuimcijfers. Daarnaast zullen er indicatoren per PIJOFACH-functie komen. De nulmeting formatie wordt binnenkort afgerond. De nulmeting op de overige indicatoren moet nog starten.

Tot slot

Wij zijn van mening dat wij met alle activiteiten en veranderingen goed op weg zijn met het behalen van de doelstellingen uit ons collegeprogramma: een efficiënte en op de burger gerichte organisatie, waar externe en interne samenwerking vanzelfsprekend is.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.R. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE I

Voortgangsrapportage burgerparticipatie

d.d. 7 maart 2012

In deze bijlage lichten wij de stand van zaken burgerparticipatie toe. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Benchmark
2. Relatie tussen burgerparticipatie en bestuurlijke dienstverlening
3. Werkgroep Burgerparticipatie

1. Benchmark

Op het moment van schrijven van dit voortgangsverslag zijn de uitkomsten van de 2^e ronde van de Participatiemonitor in het kader van de Benchmark Burgerparticipatie net binnen gekomen. Er zijn nu in totaal 9 participatieprojecten uit 2011 geëvalueerd, door zowel de projectleiders als participanten. Het beeld blijft in eerste oogopslag hetzelfde: we 'scoren' relatief goed in vergelijking met de andere deelnemers, zeker als het gaat om de algemene tevredenheid van de participanten.

Benchmark				
Stap 1: U heeft gekozen voor de categorie Participanten . Stap 2: U heeft gekozen om te benchmarken met een selectie van gemeenten die lijken op Groningen. Stap 3: U heeft gekozen voor de volgende gemeenten: Almere, Haarlemmermeer en Utrecht .				
Welke indicatoren wilt u vergelijken?	In welk jaar?			
☒ Basis indicatoren	2011 (huidig benchmarkjaar)			
	Almere	Haarlemmermeer	Utrecht	Groningen
☒ ☒ Participatiemonitor (participanten): Als u een algeheel rapportcijfer zou moeten geven voor dit traject tussen 1 en 10, wat zou dat cijfer dan zijn?	6,5	6,3	6,6	7
☒ ☒ Participatiemonitor (participanten): Ik ben tevreden over de uiteindelijke uitkomst van dit participatieproces.	53,00 %	48,00 %	48,00 %	58,00 %
☒ ☒ Participatiemonitor (participanten): Los van mijn mening over het plan, ben ik tevreden over de manier waarop de uiteindelijke beslissing is genomen.	51,00 %	55,00 %	58,00 %	76,00 %

De benchmark gaat niet primair over ranglijstjes, maar vooral over (van elkaar) *leren*. Binnen het Benchlearning-programma is met name aandacht gevraagd voor het aspect van verankering van burgerparticipatie in het ambtelijk/bestuurlijke proces. Dat is ook door de organisatoren opgepakt. De eerste leerkringbijeenkomst was hier grotendeels aan gewijd, en ook in de tweede (maart 2012) wordt er aandacht aan besteed. Op de gezamenlijke agenda staan punten als:

- Borging van burgerparticipatie in de organisatie en verminderen van ad-hoc aanpak en afhankelijkheid van individuele (enthousiaste) projectleiders.
- Hoe equipeer je je ambtenaren? Wat kun je van hen verwachten?
- Hoe bepaal je wie de stakeholders bij een bepaald vraagstuk zijn, wie betrek je wel, wie niet en hoe betrek je hen?

BIJLAGE I

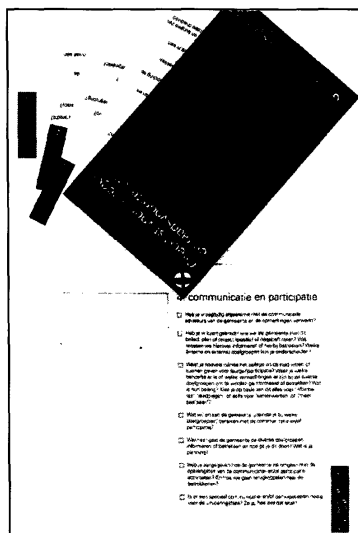
- Hoe kies je het juiste instrumentarium voor burgerparticipatie en wat is de juiste timing in de driehoek van raad, college en ambtelijk apparaat?
- Versterken van bestuurlijke betrokkenheid en bestuurlijk bewustzijn van zowel de voor- als de nadelen, zowel de kansen als de risico's rondom burgerparticipatie.
- Hoe verhoudt democratische legitimiteit zich tot burgerparticipatie, specifiek bij gemeenteverstijgende vraagstukken?
- Hoe betrek je burgers bij abstractere thema's buiten de eigen directe leefomgeving zoals cultuurbeleid?
- Wat zijn succes- en faalfactoren bij participatietrajecten vanuit de gemeente of initiatief van burgers.
- Wat is de rol van de gemeente bij interactie tussen burgers onderling bij publieke opgaven?
- Hoe maak je een aantoonbare kosten-batenanalyse voor participatie?
- Hoe boor je de eigen kracht en talenten van bewoners aan? Inzet social media daarbij.
- Hoe ga je om met botsing van bewonersinitiatieven en vastgesteld beleid?

Gemeenschappelijk ervaren de deelnemers dat burgerparticipatie vooral een kwestie is van cultuurverandering en 'tussen de oren' moet komen, zowel bij ambtenaren als college en raad. In de gemeente Almere werkt men aan de oprichting van een Participatiecentrum, waar good en bad practices vast worden gehouden en leerervaringen worden uitgewisseld. Utrecht werkt met een Participatiestandaard en biedt haar ambtenaren via de website handzame ondersteuning bij het opzetten van het participatieproces (<http://www.participedia.nl>). Ook de burgers kunnen op deze website zien welke afspraken en mogelijkheden er zijn en wat ze van de gemeente mogen verwachten met betrekking tot participatie. Tijdens de 2^e leerkringbijeenkomst zal dieper worden ingegaan op het daadwerkelijke benchmarken, het interpreteren van de cijfers en het duiden van de verschillen tussen de deelnemende gemeenten. In het volgende voortgangsverslag zullen we daar verslag van doen.

2. Relatie bestuurlijke dienstverlening

Veel gemeenten geven aan dat het van groot belang is dat burgerparticipatie wordt opgenomen in de formats voor college- en raadsvoorstellen. Overigens is het verlangen van een 'participatieparagraaf' op zich nog geen waarborg voor een gedegen aanpak. Maar het 'dwingt' om – in een vroeg stadium – in elk geval na te denken (en een besluit te nemen) over welke partijen bij een project betrokken zijn en hoe die daarin – al dan niet – zouden kunnen participeren.

BIJLAGE I

In het traject dat we in Groningen op dit moment doorlopen t.a.v. de bestuurlijke dienstverlening is hier nadrukkelijk aandacht voor. Zo wordt in de formats voor college- en raadsvoorstellen onder het kopje 'Maatschappelijk draagvlak/participatie' aandacht gevraagd voor een communicatie/participatieplan(netje). Als handreiking naar de steller van stukken is in het kader van het project bestuurlijke dienstverlening een 'checklist' voor college- en raadsvoorstellen – in de vorm van een staalkaart – gemaakt.

Naast aanwijzingen voor de juiste aandacht voor de beleidsmatige, juridische en financiële aspecten bij een voorstel zijn hier ook de stappen aangegeven om te komen tot een goede communicatie- en participatie strategie.

Aan de orde komen onder andere: omgevingsanalyse, schaal, aanwezige ruimte voor participatie, planning/terugkoppeling en beschikbaar budget.

Wellicht kunnen we dit – op vergelijkbare wijze als de aanpak in Utrecht – in een later stadium via intranet of de website digitaal gaan faciliteren.

3. Werkgroep burgerparticipatie

De Utrechtse aanpak staat ook model voor de opzet van een (digitaal) 'Handboek' Participatie, zoals dat momenteel wordt uitgewerkt door de raads werkgroep Burgerparticipatie. In dit Handboek Lokale Democratie wordt vastgelegd welke methoden en instrumenten de gemeente Groningen hanteert voor het betrekken van inwoners bij gemeentelijke besluitvorming. Het Handboek beoogt een compleet overzicht te geven. Daarbij is de functie van dit handboek om medewerkers optimaal te faciliteren bij de afweging hoe burgers het beste bij besluitvorming kunnen worden betrokken: een handreiking. Tenslotte wordt het handboek ook iets waarop de burgers de gemeente mogen 'afrekenen'.

De belangrijkste gedachte uit dit handboek is dat er – *voordat* er met de opzet van een plan of project wordt begonnen – goed nagedacht wordt over de communicatie en participatie door belanghebbenden. Het is van belang dat iedere medewerker steeds vanuit die participatiegedachte handelt. Kern hierbij is de 'participatieladder' die medewerkers faciliteert bij dit nadenken.

Het is de bedoeling het handboek voor de zomer te laten vaststellen door college en raad.

Collegedebrief - Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening.pdf

Bestuursdienst

Afdeling Directie Middelen
Steller T. Bezem
Onderwerp Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 76 88 Bijlage(n) -

Ons kenmerk BD 11.2858165

Datum **22 DEC 2011** Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Op 6 oktober jl. heeft u in de raadscommissie Cultuurverandering uw wensen en bedenkingen ten aanzien van het Gronings A4'tje kenbaar gemaakt. Wij hebben uw wensen meegenomen en het definitieve format vastgesteld. Met ingang van 1 december is het nieuwe format voor het raadsvoorstel in gebruik genomen. Wij hopen dat wij u hiermee in staat stellen om in uw raad een aantal van de door u gewenste verbeteringen door te voeren, zoals beschreven in de rapportage van bevindingen van de interim griffier de heer Aarden. Bijvoorbeeld een andere manier van vergaderen, geen technische vragen stellen en debatteren op hoofdlijnen.

Op 30 juni jl. hebben wij u een brief gestuurd waarin we zijn ingegaan op het meten van cultuurverandering en dat we daarbij willen beginnen met de bestuurlijke dienstverlening. Wij vinden dit belangrijk. Enerzijds omdat we de verbeteringen zichtbaar willen maken, anderzijds willen we, waar de verbeteringen nog op zich laten wachten, inzicht krijgen in het waarom van het uitblijven ervan. Op die manier willen we het systeem van een lerende organisatie vormgeven.

Wij hebben dit inmiddels verder uitgewerkt. Centraal in de aanpak staat de vraag *"Welke veranderingen in de bestuurlijke dienstverlening met betrekking tot rolvastheid, kwaliteit van de nota's en vereenvoudiging van het proces zijn merkbaar voor de drie betrokken partijen: de organisatie, de raad en het college, en welke veranderingen zijn nog niet merkbaar"*. Wij willen u dus nadrukkelijk bij de metingen betrekken.

Collegedebrief - Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening.pdf

Bladzijde 2
Onderwerp Meten verbeteringen bestuurlijke dienstverlening

De aanpak bestaat uit groepsinterviews met (een afvaardiging van) de drie betrokken partijen, een online enquête en het verzamelen van 'harde' cijfers. In 2012 zullen wij drie meetmomenten kiezen. Zo kunnen we de veranderingen volgen en bijsturen waar dat nodig is. Het onderzoek wordt uitgevoerd door eigen medewerkers (Bureau Onderzoek en Statistiek).

Wij hopen dat u hieraan wilt meewerken. Wij verzoeken u om aan de griffier namen door te geven van de raadsleden die wij mogen uitnodigen voor het eerste groepsinterview. Voor de effectiviteit van het interview is de grootte van de groep beperkt tot 8 à 10 personen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Bijlage - Begeleidend schrijven griffier

Onderwerp Griffie

Leden van de Raad van de Gemeente Groningen

Telefoon (050) 367 77 26 Bijlage(n)

Ons kenmerk GR 12.

Datum 28-03-2012 Uw brief van

Uw kenmerk

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar vervoer bereikbaar, buslijnen 1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over vertrektijden krijgt u via 0900-92 92

In uw antwoord graag datum en kenmerk vermelden.

E-mailadres
griffie@groningen.nl

Website
www.gemeenteraad.groningen.nl

Geachte heer, mevrouw,

In uw vergadering van 22 juni 2011 is door uw raad de motie 'Strategische lange termijn agenda' met algemene stemmen aangenomen. In die motie wordt het college verzocht

- een strategische agenda op te stellen in lijn met de uitkomsten van de raadsdiscussie 24 mei in Newscafé
- daarbij de uitgangspunten van de notitie Gijsbertsen mee te nemen
- de Raad daarover in het najaar van 2011 een voorstel te doen

De ambtelijke organisatie heeft vervolgens in samenspraak met de griffie een concept-raadsvoorstel opgesteld. Over dit voorstel vroeg het college van B&W zich af of dit wel was wat u destijds bedoelde. Ook was de vraag wat de relatie is met de sleutelprojecten waarover ook al wordt gerapporteerd. Daarom heeft het college het concept eerst aan het presidium voorgelegd. Aanvankelijk had het presidium het gevoel dat een strategische agenda op een hoger aggregatieniveau moest worden opgesteld, maar besloot dit eerst in de fracties te bespreken. In zijn vergadering van 14 maart jl. ging het presidium toch akkoord met het voorstel, met de volgende kanttekeningen:

- Toevoegen aan de onderwerpen het Stationsgebied
- Raad niet alleen aan de voorkant op grote dossiers, maar ook grip blijven houden op wat er aankomt vanuit het college
- Raadsbehandelplan moet als voorbeeld worden beschouwd

Naar aanleiding van deze presidiumuitspraak heeft het college er opnieuw over gesproken. Omdat er toch nog wat vragen overbleven, heeft het college gesuggereerd dat niet het college maar de griffier het voorstel voorlegt aan de raad.

Bijlage - Begeleidend schrijven griffier

Bladzijde 2 van 2
Onderwerp

Na overleg met de voorzitter van de raadscommissie Cultuurverandering bied ik u hierbij het concept-raadsvoorstel aan ter bespreking, in ieder geval in genoemde raadscommissie. De raadscommissie moet dan maar beslissen over eventuele doorgeleiding naar de raad.

Met vriendelijke groet,

Drs. A.G.M. (Toon) Dashorst

Raadsvoorstel - Strategische agenda

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering	25 april 2012	Registratienr.	GR12.3030668
Raadscommissie	Cultuurverandering	Datum B&W besluit	n.v.t.
Datum raadscommissie	11 april 2012	Portefeuillehouder	
Publiciteit		Steller	A.G.M. Dashorst
Bijlagen	1	Telefoon	7668
		E-mail	toon.dashorst@groningen.nl

Onderwerp

[strategische agenda](#)

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de volgende systematiek voor de vorming en actualisatie van de strategische agenda vast te stellen:
  - a. het college van B&W draagt in de jaarlijkse Voorjaarsbrief onderwerpen aan die hij geschikt acht voor de strategische agenda
  - b. de raad stelt tijdens het Voorjaarsdebat de onderwerpen vast die op de strategische agenda voor het volgende kalenderjaar moeten komen
  - c. de raad stelt tijdens de Begrotingsvergadering de strategische agenda met onderliggende raadsbehandelplannen vast, op voorstel van de griffie
- II. de volgende criteria voor onderwerpen op de strategische agenda vast te stellen:
  - d. ze zijn duidelijk van politiek-bestuurlijke importantie
  - e. ze vragen nadrukkelijk een rol van de raad aan de voorkant
  - f. er zijn grote risico's mee annex
  - g. ze hebben een langere looptijd
- III. de volgende onderwerpen voor een proeve van strategische agenda 2012 vast te stellen:
  - h. De decentralisaties m.b.t. jeugdzorg, AWBZ en Wwv
  - i. Afbouw gesubsidieerde arbeid
  - j. Meerstad
  - k. Zuidelijke Ringweg
  - l. RegioTram
  - m. Parkeerbedrijf
  - n. Groninger Forum
  - o. Bestemmingsplan Binnenstad
  - p. Cultuurnota 2013-2017
  - q. Stationsgebied
- IV. de proeve van strategische agenda 2012 zo mogelijk vast te stellen in de raadsvergadering van april 2012, op voorstel van de griffie

Aanwijzingen: [status](#), [deadline](#), [visietrommel](#)

Afgehandeld en naar archief   Paraaf   Datum   Classificatienr.   -2.07.352.11

Raadsvoorstel - Strategische agenda

Publiekssamenvatting

Dit voorstel betreft de invulling en een systematiek van een strategische agenda voor de raad. Strategische onderwerpen zijn onderwerpen waarbij de raad aan de voorkant stuurt. De onderwerpen en de voorgestelde systematiek moeten de raad in staat stellen ook de controlerende rol te versterken. Strategische onderwerpen zijn bijvoorbeeld de tram, Meerstad, het Forum. Tijdens het voorjaarsdebat kan de raad nieuwe onderwerpen aan de agenda toevoegen. Het college doet voorstellen voor nieuwe strategische onderwerpen in de voorjaarsbrief aan de raad. Bij de begroting stelt de raad de agenda voor het kalenderjaar daarop vast.

Voorgesteld besluit

De raad besluit:

- I. de volgende systematiek voor de vorming en actualisatie van de strategische agenda vast te stellen:
  - a. het college van B&W draagt in de jaarlijkse Voorjaarsbrief onderwerpen aan die hij geschikt acht voor de strategische agenda
  - b. de raad stelt tijdens het Voorjaarsdebat de onderwerpen vast die op de strategische agenda voor het volgende kalenderjaar moeten komen
  - c. de raad stelt tijdens de Begrotingsvergadering de strategische agenda met onderliggende raadsbehandelplannen vast, op voorstel van de griffie
- II. de volgende criteria voor onderwerpen op de strategische agenda vast te stellen:
  - d. ze zijn duidelijk van politiek-bestuurlijke importantie
  - e. ze vragen nadrukkelijk een rol van de raad aan de voorkant
  - f. er zijn grote risico's mee annex
  - g. ze hebben een langere looptijd
- III. de volgende onderwerpen voor een proeve van strategische agenda 2012 vast te stellen:
  - h. de decentralisaties m.b.t. jeugdzorg, AWBZ en Wwnv
  - i. afbouw gesubsidieerde arbeid
  - j. Meerstad
  - k. Zuidelijke Ringweg
  - l. RegioTram
  - m. Parkeerbedrijf
  - n. Groninger Forum
  - o. Bestemmingsplan Binnenstad
  - p. Cultuurnota 2013-2017
  - q. Stationsgebied
- IV. de proeve van strategische agenda 2012 zo mogelijk vast te stellen in de raadsvergadering van april 2012, op voorstel van de griffie

Inleiding

Uw raad heeft via een motie in het voorjaarsdebat, verzocht een strategische agenda op te stellen, zodat uw raad meer aan de voorkant kan sturen. In dit raadsvoorstel geven wij aan hoe de agenda tot stand kan komen en wat voor soort onderwerpen en op welke wijze die op de agenda zouden kunnen komen.

Beoogd resultaat

Dit voorstel geeft invulling aan de systematiek en inhoud voor de strategische agenda. Dit voorstel brengt en houdt een selectieproces van strategische onderwerpen op gang en borgt een goede organisatie van de agendering van de onderwerpen. Dit doordat per onderwerp de aanleiding voor het agenderen en de vorm waarin, alsmede het vervolgproces aangegeven moet worden. Met de strategische agenda kan uw raad uw kaderstellende en controlerende rol versterken.

Raadsvoorstel - Strategische agenda

Kader

Dit voorstel is naar aanleiding van een motie van uw raad en het past in de verbeterde samenwerkingsafspraken tussen ons college en uw raad.

Argumenten/afwegingen

Systematiek

Vorming agenda

Met bovenstaande is er een startlijst van strategische onderwerpen beschikbaar. Hoe houden we de strategische agenda actueel? Het voorjaarsdebat is een geschikt moment voor uw raad om strategische onderwerpen te benoemen die in het nieuwe kalenderjaar besproken kunnen worden. Tijdens het voorjaarsdebat heeft uw raad beschikking over de volgende informatie:

- Trends en ontwikkelingen en effecten beleid:
  - Stadsmonitor
  - Monitor leefbaarheid en veiligheid
- Programmatische voortgang:
  - Rekening
  - Voortgangsrapportage I van het lopende jaar
- Financiële en politieke situatie:
  - Voorjaarsbrief

Met behulp van deze informatie kunnen nieuwe ontwikkelingen gesignaleerd worden, ontstaat inzicht in de voortgang van het collegeprogramma en de financiële positie. In de voorjaarsbrief doet ons college met behulp van bovenstaande informatie een voorstel voor aanvulling van de strategische agenda. Zo is er jaarlijks een natuurlijk moment om de agenda te actualiseren. Bij de begroting stelt uw raad de strategische agenda voor het nieuwe kalenderjaar vast.

De voorgestelde systematiek voor het actueel houden van de strategische agenda sluit aan bij bestaande werkprocessen (P&C cyclus).

Raadsbehandelplannen

De onderwerpen worden ingeroosterd op de raadsagenda. Per onderwerp volgt een raadsbehandelplan waarin staat aangegeven wat er wordt besproken en hoe het wordt besproken. Het raadsbehandelplan geeft antwoord op de volgende vragen:

1. geef een korte beschrijving van het onderwerp
2. wat is de aanleiding voor agendering van het onderwerp op de strategische agenda?
3. op welke wijze wordt het onderwerp geagendeerd? Discussiestuk, informerend, kaderstellend, besluitvormend?

In de bijlage is als voorbeeld zo'n behandelplan opgesteld voor een onderdeel uit het tramproces.

Criteria en selectie strategische onderwerpen

De strategische agenda van uw raad kunnen we op dit moment vullen met lopende onderwerpen. Wat zijn strategische onderwerpen?

- ze zijn duidelijk van politiek-bestuurlijke importantie
- ze vragen nadrukkelijk een rol van de raad aan de voorkant

Raadsvoorstel - Strategische agenda

- er zijn grote risico's mee annex
- ze hebben een langere looptijd

De in de besluittekst genoemde onderwerpen voldoen aan 1 of meer van deze criteria.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

De strategische agenda geeft uw raad de mogelijkheid aan te geven op welke wijze uw raad betrokken wilt worden bij de strategische onderwerpen. Uw raad kan ook aangeven op welke wijze het college en/of de raad, andere partijen moet betrekken.

Financiële consequenties

Geen.

Realisering en evaluatie

De strategische agenda kan vanaf het voorjaar leidraad zijn voor het behandelen van strategische onderwerpen. In onze voorjaarsbrief geven wij aan of en zo ja welke nieuwe onderwerpen wij zien voor de strategische agenda. Uw raad kan die onderwerpen vaststellen en opdracht geven ze te verwerken in de strategische kalender. Voor ieder onderwerp stelt de griffie in samenspraak met de ambtelijke organisatie een raadsbehandelplan op. Dat behandelplan wordt vooraf getoetst op haalbaarheid bij ons college.

De strategische kalender en de behandelplannen stelt u vast bij de begroting. Na een jaar kunt u deze systematiek evalueren.

Bijlage - Strategische agenda - voorbeeld behandelplan

BIJLAGE 1

Voorbeeld Raadsbehandelplan

Project regioTram

Omschrijving project:

Bij het project Regiotram gaat het om een veelomvattend plan voor het aanleggen van twee tramlijnen in de stad teneinde de toenemende OV-passagiersstroom in de toekomst aan te kunnen. Het is de bedoeling om de stadse tramlijnen op termijn uit te breiden met lijnen die de regio inrijden, om op die manier het autoverkeer naar en van de stad te doen afnemen. Het is de bedoeling om een marktpartij te vinden d.m.v. een DBFMO-overeenkomst, waarbij die marktpartij de lijn gaat aanleggen, onderhouden, financieren en exploiteren. De gemeente gaat dus voor langere tijd een contract aan (22,5 jaar), waarbij vooraf goed bedacht moet worden langs welk tracé de tram aangelegd dient te worden en welke eisen er gesteld worden ten aanzien van heel veel zaken, zoals de kwaliteit van het systeem, de frequentie waarin de tram gaat rijden en de mate van onderhoud. Wanneer het contract eenmaal is getekend, heeft de gemeente alleen nog een controlerende rol bij het nakomen van de afspraken.

Waarom op de strategische agenda:

Bij dit project is de rol van de raad aan de voorkant cruciaal. Dat is namelijk het moment om te sturen, daarna is het een kwestie van uitvoering door een particuliere marktpartij. Daarnaast vloeit het onderwerp tram voort uit het collegeprogramma, is het sectoroverstijgend en zijn er met een gemeentelijke investering van 307 miljoen euro grote risico's mee annex. Ook is er sprake van een lange looptijd, eerst voor de voorbereiding en aanleg, vervolgens voor de exploitatie.

Routetijdtabel: wanneer op de agenda

April 2012:	definitieve aanbestedingsdocumenten met second opinion op contract en outputspecificaties (op basis van notitie van wijzigingen)	wensen en bedenkingen
Eind 2012:	aanbesteding DBFMO-contract en beschikbaarstelling investeringskrediet	besluitvormend

Cultuurverandering is nooit klaar

(Gerard Offerman, 6 april 2011)

Discussienotitie over het bestaanrecht van
de raadscommissie Cultuurverandering

Doel notitie

In november 2011 heeft de commissie CV gesproken over stand van zaken m.b.t. cultuurverandering van de raad. Dit debat¹ bleek echter voor een belangrijk deel te gaan over nut en noodzaak van de commissie zelf. Heeft-ie nog bestaansrecht?

Ik heb u vervolgens toegezegd een voorstel te doen over hoe we dit vraagstuk kunnen oppakken. In een memo van februari en belronde van begin april, heb ik het vraagstuk in zijn historische context geplaatst. Ook heb ik geïnventariseerd welke argumenten bestaan voor of tegen deze tijdelijke raadscommissie.

De resultaten staan in deze notitie. **Het doel van de notitie is u te bedienen bij het denken over het nut van de commissie; de afweging van vóór- en nadelen.** Daarmee kan het debat op 11 april beter worden gevoerd en een advies aan de Raad over al dan niet continueren van onze commissie beter worden onderbouwd.

Achtergrond: Europapark

Alles is begonnen in 2007 met de forse kredietoverschrijding bij het project Europapark. Die overschrijding was door het college niet gemeld bij de raad, er was niet tijdig een aanvullend uitvoeringkrediet gevraagd. Dit leidde tot veel ophef, omdat zoveel geld uitgeven zonder toestemming van de raad een politieke doodzonde is. Een motie van wantrouwen haalde geen raadsmeerderheid, maar de rapen waren wél gaar.

Vervolgens heeft een extern driemanschap onderzoek gedaan naar oorzaken en mogelijke oplossingen². Op basis hiervan vondt op 19 december 2007 een stevig raadsdebat plaats. Daarin namen B&W de heftige analyses en aanbevelingen van het rapport over. En de raad nam drie moties aan om het college bij de uitvoering flink onder druk te zetten.

Een maand later, 30 januari 2008, besluit de raad tot de instelling van de tijdelijke raadscommissie cultuurverandering. Vooral het deelrapport van Leendert Klaassen (informatievoorziening gemeenteraad, verhouding tussen college en raad) was aanleiding. Klaassen plaatste de affaire Europapark in de context van de politieke cultuur, de politiek traditie, beelden en rolopvattingen, vertrouwen en informatievoorziening.

¹ Verslag vergadering raadscommissie Cultuurverandering van 16 november 2011, agendapunt B2

² Onderzoek Europapark Dienst RO/EZ, Postma, Klaassen en Andersson, 4 december 2007

Ingekomen stukken - Discussienotitie bestaansrecht commissie CV

De taakopdracht voor de tijdelijke commissie cultuurverandering luidt:

- controle van de cultuurverandering bij de dienst RO/EZ én controle van de cultuurverandering gemeentebreed;
- de commissie – die zal bestaan uit de fractievoorzitters – zal zich o.m. buigen over:
  - verankering van de cultuurverandering in het dagelijkse werk van de diensten
  - herijking van de positie van de wethouders tov de verschillende diensten
  - nieuwe werkvormen informatievoorziening van de raad
  - de accountant in zijn rol als adviseur van de raad
  - het functioneren van de concerncontrole
  - het bevorderen van de collegialiteit van bestuur binnen het college

Activiteiten, Resultaat

De commissie komt ongeveer 4 x per jaar bijeen. Dat blijft zo in de huidige collegeperiode. De griffie heeft in 2010 een overzicht gemaakt van alle activiteiten, discussies, besluiten en resultaten tot dan toe. In de bijlage is dit overzicht nogmaals bijgevoegd. Vanuit de commissie CV is het volgende gedaan en (gedeeltelijk) bereikt:

- (besloten) Bespreking voorstel Verandermanager RO/EZ (Berenschot)
- Analyse van kwaliteit collegebrieven, in het kader van bestuurscultuur en informatiestromen (werkgroep informatievoorziening)
- Inbreng belang van de raad bij cultuurverandering, ondermeer bij het opstellen van kadernota's en in de vertrouwensrelatie tussen raad en college. Beleidsvoorbereidende rol van college is wat anders dan kant-en-klare raadsvoorstellen aanbieden.
- Advies over de Veranderagenda Raad (pijlers: 1. Raad aan de voorkant, 2. kwaliteit van het debat, 3. informatiebehoefte raad, 4. contact met de burger). David de Jong (ChristenUnie) is in de raad woordvoerder namens vrijwel alle fracties
- Licht kritisch advies over rapport Berenschot fase 2 en de brief van het college over de voortgang. Commissie CV wijst de raad op meer verbinding tussen veranderagenda's raad en college/organisatie.
- Beter, politieker en meer kaderstellend gebruik van de LTA en wisselwerking met agenda's commissies en het presidium. Notitie Gijsbertsen, besproken en acties opgepakt via het commissievoorzitteroverleg.
- Discussie over de strategische agenda. Raad wil 'm. Het college is gevraagd een voorzet te doen, maar komt daar niet uit. Het gaat niet zozeer om een lijst van grote projecten, maar om thema's.
- Ook discussie gestart over een strategische visie. De commissie worstelt hiermee. Er is nog geen breed vertrouwen dat zoiets een betekenisvol document kan worden in zo'n pluriforme raad. Of het blijft bij algemeenheden (vóór het goede, tégen het slechte).
- Hernieuwde aandacht voor criteria betrouwbaarheid versus principe openbaarheid, n.a.v. gevoel dat er teveel achter gesloten deuren wordt besproken. Resultaat: grosso modo: herbevestiging afspraken onder de huidige praktijk.
- Initiatieven van Stadspartij en D66 rond burgerinitiatieven: in samenhang besproken in kader van een meer open en transparante overheid. Met positief advies naar raad.
- Hoorzittingen over burgerparticipatie (door de werkgroep burgerparticipatie), later gevolgd door presentaties, brainstorm, discussie en een eigen advies van de commissie over uitgangspunten. Resultaat: door de raad vastgestelde Kadernota Burgerparticipatie.

Ingekomen stukken - Discussienotitie bestaansrecht commissie CV

- Input en advies over Gronings A4-tje voor uniform, relevant en begrijpelijke informatie bij raadsvoorstellen. Resultaat: aangenomen door de raad, is nu praktisch.
- Bijzondere aandacht voor de kwaliteit van het politieke debat, via bespreking van de notitie “Debat in de Raad” van Rebecca Krüders. Resultaat: vrijwilliger debattraining.
- Periodieke bespreking van de voortgang van de organisatieontwikkeling, in het bijzonder de inzet op bestuurlijke dienstverlening en structuurwijziging als hefboom voor cultuurverandering en werken naar één gemeente.
- Bespreken jaarverslag Ombudsman. Bespreken van haar rapport over correspondentie / contact van gemeente met burgers. Resultaat: commissie CV neemt adviezen van de Ombudsman over.
- Afspraak met college om de commissie elke drie maanden een schriftelijke update te geven van de voortgang. Daarbij een lijstje van punten waarop minimaal moet worden ingegaan.
- Hernieuwde aandacht voor actieve informatieplicht van college naar raad. Via de bespreking van de notitie “Zagen Aan Stoelpoten” van CDA / Jan Seton.

En, werkt het een beetje?

Een (tijdelijke) raadscommissie was een logisch instrument om de aanbevelingen van Klaassen te kunnen oppakken en uitvoeren, gezien de noodzakelijke met grote betrokkenheid van de raad. Maar we zijn inmiddels ook al vier jaar bezig. Twee jaar geleden heeft de raad besloten om voorlopig door te gaan met deze commissie. De vraag is, hoe lang de commissie zijn werk moet blijven doen. Is-ie genoeg effectief? En wanneer is het punt bereikt waarop de raad zegt: nu is het mooi geweest, de tijdelijke commissie kan worden ontbonden?

In één van de stukken van twee jaar geleden valt te lezen dat de cultuurverandering in de volgende collegeperiode (2010-2014) moet zijn afgerond. De vraag is, of dat realistisch is. In mijn belronde van begin april merkte Gerard Offerman hierover op: *‘Cultuurverandering is nooit klaar. Je zult altijd te maken hebben met een spanning tussen de feitelijke houding en gedrag, en het plaatje van de ideale organisatie. Daarnaast is het ook per definitie schieten op een bewegend doel. Want de eisen (flexibiliteit, output, transparantie, integraliteit, efficiency) veranderen tegenwoordig sneller dan de organisatie kan volgen. Dat geldt zeker voor een ambtelijke organisatie met een vergrijsd personeelsbestand’.*

Desondanks is er door raad en college volop ingezet op het verandertraject. En er wordt voortgang geboekt. Er is in mijn optiek beduidend méér aandacht voor zaken als omgang met de burger, betere informatievoorziening naar de burgers en raad en het werken aan één gemeente. De interne organisatie van RO/EZ is aangepakt en concernbreed is een andere werkwijze voor de bestuurlijke dienstverlening ingevoerd. Het GMT is operationeel en doorbreekt daarmee van bovenaf het dienstenmodel. Daarnaast is de raad zich meer bewust van zijn strategische, kaderstellende rol en wordt daarop ook meer aan de voorkant door het college bevraagd.

De olietanker ‘gemeente Groningen’ verandert van koers. Of zoals De Dijk zingt: ‘We zijn er nog niet, maar we zijn onderweg!’. Mogelijk hebben we dat zelf onvoldoende in de gaten. Die koerswijziging is in belangrijke mate een gevolg is van een kritische gemeenteraad die het college op de huid zit. En van een college dat dondersgoed in de gaten heeft dat hierin geen keus geeft. Die wisselwerking tussen raad en college is essentieel. De commissie cultuurverandering is bij uitstek het (openbare) podium om hieraan te werken.

Ingekomen stukken - Discussienotitie bestaansrecht commissie CV

De raadscommissie CV; quo vadis?

Deze commissie Cultuurverandering heeft een ander karakter dan beleidscommissies. De agenda van CV wordt sterk bepaald door stukken van de griffie. En door belangrijke eigen inbreng door de commissieleden (discussienotities van Gijsbertsen, Seton, Krüders, werkgroepen informatievoorziening, burgerparticipatie). Het gaat in de commissie voor een belangrijk deel over ons eigen functioneren, over waar we nog tekort schieten. Dat is moedig, want dat doen we in de openbaarheid.

Toch zijn er ook commissieleden die vraagtekens zetten bij het bestaansrecht van CV. Daarom is nu een moment om een balans op te maken. Waarom zouden we de commissie Cultuurverandering –voorlopig- moeten laten voortbestaan of juist opheffen? Is er (nog) voldoende meerwaarde? Hieronder een lijst met argumenten, waarin opgenomen de suggesties uit de recente belronde.

De commissie CV kan worden ontbonden, want:

- Cultuurverandering is geen sexy onderwerp, niet interessant voor het publiek en de pers. Er valt moeilijk politiek mee te maken. Het gaat vaak over abstracties waar je weinig grip op hebt, ook omdat het deels collegebevoegdheden betreft. Voor je het weet praat je in het luchtledige.
- De focus ligt – terecht- op organisatieverandering. Er zijn weliswaar wat wijzigingen in de organisatiestructuur doorgevoerd, maar dáár moet vooral de cultuur veranderen. Dat gaat allemaal erg langzaam. En gedwongen ontslagen zijn taboe. Hieruit blijkt dat het college geen sense of urgency kent. Pas als die er wel is, kunnen wij als raad ook effectief óns ding doen.
- Een extra commissie kost extra tijd van raadsleden en griffie. En de griffie heeft het al zo druk. En raadsleden ook: ze worden bedolven onder een enorm aanbod van expertmeetings, werkbezoeken, informatiebijeenkomsten en (extra) commissievergaderingen.
- Veel ‘praktische’ zaken over informatievoorziening en procedures, kunnen ook in het presidium worden afgetikt. Daarbij: de samenstelling van CV is ongeveer gelijk aan dat van het presidium.
- Organisatieontwikkeling, informatievoorziening en p-zaken die annex zijn aan cultuurverandering, kunnen gewoon in F&V worden behandeld. Desnoods tijdens de jaarlijkse ‘special’ in april over personeelszaken.
- Er is wél veel aandacht voor RO/EZ, maar wellicht is er bij andere diensten minstens zoveel reden om in te grijpen. Maar dát komt in de commissie CV niet aan de orde. Dus de commissie CV lost maar een deel van het probleem op.

De commissie CV dient door te gaan met zijn werkzaamheden, want:

- De commissie werpt zijn vruchten af. Als je kijkt naar de lijst van zaken die zijn opgepakt c.q. aangepakt, dan is dat beslist veel. En het werkt door; de olietanker verandert langzaam maar gestaag van koers. De commissie is effectief.
- De noodzakelijke cultuurverandering is allesbehalve vanzelfsprekend. En het is lastig én een kwestie van lange adem. We móeten als raad druk op de ketel houden, bij het college en bij ons zelf. We zijn er nog lang niet, en zonder bijzondere aandacht ebt het weg, dan zakken we weer terug in oude gewoontes.
- Nu stoppen zou een verkeerd signaal zijn. Daarmee zou de raad zeggen dat het allemaal wel meevalt met die noodzakelijke cultuurverandering. Of dat we er geen zin meer in hebben en liever overgaan tot de orde van de dag. Het zou zelfs

Ingekomen stukken - Discussienotitie bestaansrecht commissie CV

geïnterpreteerd kunnen worden als 'handdoek in de ring': acceptatie dat het tóch niet valt te veranderen.

- Het gaat om de kwaliteit van de democratie, inclusief het zelfreinigende vermogen van de raad. Dat gaat over geloofwaardigheid en moet in de openbaarheid gebeuren. Dat hoort bij een transparante bestuurscultuur. Dus niet cultuurkwesties in het presidium 'oplossen'.
- Ambtelijke en bestuurlijke cultuur, de relatie met organisatieverandering, rolvastheid van college en raad: het grijpt allemaal in elkaar en het is lastige materie. Maar het is ook wezenlijk voor het functioneren van onze gemeente. Dat vraagt om aandacht en tijd. Raad en college moeten hierover met elkaar in gesprek blijven. Zoiets kun je niet afraffelen in F&V. Bovendien is die agenda meestal al erg vol.
- De commissie vraagt het college regelmatig voortgang te laten zien en daarover verantwoording af te leggen in de commissie. Het college voelt dat als een stimulans én als stok achter de deur om te handelen en de vaart erin te houden.
- Zonder de cie CV waren we lang niet zo ver geweest met zaken als burgerparticipatie, het Gronings A4-tje, aangescherpte keuzes rond vertrouwelijkheid, de verbetering van de informatievoorziening en de opmaat naar een strategische lange termijn agenda. De commissie agendeert, biedt ruimte voor debat hierover en ziet toe op uitvoering en voortgang.

Bespreking op 11 april

In de commissievergadering van 16 november stelde ik de vraag 'merkt u al iets van de cultuurverandering, van een andere houding en gedrag in onze organisatie?' Daarop werd door velen ontkennend gereageerd. Maar stoppen met de commissie is een ander verhaal. Integendeel, er is ondermeer betoogd dat de commissie vooral moet doorgaan met haar werk *omdat* de merkbare cultuurverandering gering is en het gevaar van terugval dreigt.

Het is – kortom- maar net hoe je redeneert.

Ik wil u vragen om de discussie in de vergadering van 11 april niet alleen te richten op de vraag óf (en waarom) de commissie haar werk dient voort te zetten. Ook zou ik graag horen of er nieuwe accenten in de agenda en werkwijze van de commissie moeten komen. En als u geen voorstander bent van voortzetting van de commissie CV, hoe zou u wél aandacht willen geven aan de onderwerpen die annex zijn aan de cultuurverandering en veranderagenda?

Na de bespreking wil ik conclusies trekken. Dit leidt idealiter tot een raadsvoorstel van de commissie over het al dan niet (tijdelijk) voortzetten dan wel beëindigen van de werkzaamheden van de commissie cultuurverandering. Dat voorstel zou voor de zomer in onze commissie kunnen worden besproken, waarna de raad een besluit neemt.

Jan Spakman, 07/04/2012

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

CULTUURVERANDERING

2007

- **Raadsvoorstel** Herziene Grondexploitatie Europapark: hierin wordt kredietoverschrijding van 14,3 miljoen euro gemeld.
- **9 mei cie. R&W:** Raadsvoorstel wordt besproken. Commissieleden spreken van geschonden vertrouwen, het budgetrecht van de raad is met voeten getreden, de raad is niet tijdig geïnformeerd. Het functioneren van de wethouder van RO maar ook die van financiën staat ter discussie.
- **Collegebrief** Maatregelen n.a.v. herziene grondexploitatie en kredietoverschrijding Europapark: hierin wordt o.m. gemeld dat er per direct een structuurwijziging binnen de dienst RO/EZ wordt doorgevoerd, waarbij het exploitatiebeheer van grondexploitaties wordt ondergebracht bij de directie Middelen i.p.v. bij de directie Projecten. Verder wordt een extern onderzoek naar de dienst aangekondigd.
- **23 mei Raad:** Er is stevige kritiek op de wethouder van RO, er wordt door meerdere partijen zelfs een motie van wantrouwen tegen hem ingediend. Het college stelt daarop dat het collectief consequenties zal verbinden aan het aanvaarden van deze motie. De motie wordt verworpen (voor: CDA, VVD, Stadspartij, D66). Het grootste deel van de discussie gaat over het door het college aangekondigde onderzoek. Een deel van de fracties wil dat de raad zelf zo'n onderzoek initieert, en niet het college; een motie van die strekking wordt echter verworpen (voor: CDA, VVD, Stadspartij, D66). Uiteindelijk wordt er een motie aangenomen waarmee besloten wordt
  - o het onderzoek door raad en college gezamenlijk in te stellen
  - o bij het onderzoek nadrukkelijk te kijken naar de bedrijfscultuur bij RO/EZ
  - o als raad en college elk vanuit eigen verantwoordelijkheid de onderzoeksvragen op te stellen
  - o het onderzoek uit te breiden met een onderzoek (onder verantwoordelijkheid van de raad) naar de verantwoording van het college naar de raad over grote projecten van de dienst RO/EZ
  - o naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek te beslissen of de raad zelf nog nader onderzoek moet doen, zonodig in de vorm van een raadsenquête
- **Onderzoeken Postma, Klaassen en Andersson:** Postma heeft de sturing en beheersing binnen de dienst RO/EZ onderzocht, Klaassen de informatievoorziening aan de gemeenteraad en de verhouding tussen college en raad (de politieke cultuur), en Andersson de cultuur binnen de dienst RO/EZ. Samenvatting conclusies en aanbevelingen z.o.z.

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- *Postma* concludeert dat de directie Projectontwikkeling erg dominant is en de directie Dienstverlening en Control een te zwakke positie heeft. Hij adviseert o.m.
  - de planning en control binnen de dienst te verbeteren en daartoe de positie van D&C te versterken
  - de vakinhoudelijke portefeuillehouders in de eerste lijn meer aandacht te laten geven aan de planning en control/bedrijfsvoering van de diensten, terwijl de wethouder financiën in tweede lijn de coördinerende en toezichhoudende rol blijft vervullen
  - als raad voor grote, relevante projecten bewust het ritme bij het verstrekken van kredieten vast te stellen.
- *Klaassen* concludeert dat de wijze waarop het college de raad bij het dossier Europapark heeft geïnformeerd niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen, niet in tijd en niet naar vorm. De terughoudendheid om informatie over problemen van deze aarde en op deze schaal in een eerder stadium te delen is in zekere zin kenmerkend voor de politieke en bestuurlijke cultuur die door de jaren heen in Groningen is ontstaan. Achterliggende oorzaken:
  - bij raad, college en dienst bestaat onvoldoende zicht op en overeenstemming over de juiste wederzijdse rolinvulling in het politieke en bestuurlijke proces
  - er is traditioneel een te nauwe verbinding tussen de wethouder RO en de top van de dienst
  - de raad voelt zich te weinig betrokken bij de sturing vooraf van het beleid op hoofdlijnen (kaderstelling) en komt daardoor bij het maken van beleidskeuze op afstand te staan, mede door gebrek aan relevante sturingsinformatie
  - een belangrijk deel van de raad heeft het gevoel dat college en dienst te weinig rekening houden met de raad als bestuursorgaan; daardoor gaat de raad steeds meer controleren op detailniveau (onmacht).Klaassen doet o.m. de volgende aanbevelingen:
  - herijking verhouding wethouder RO en dienst RO/EZ (minder informeel)
  - college richt zich bij informatievoorziening aan de raad op die informatie die van direct belang is voor de kaderstellende en controlerende taken van de raad; een monitorgroep vanuit raad, college, bestuursdienst en griffie zou hierop moeten toezien
  - college betreft raad en commissies meer en eerder bij te maken programmatische beleidskeuzes
- *Andersson* concludeert dat de bedrijfscultuur van de dienst RO/EZ een oorzaak is van de basisfouten bij het Europapark; de aandacht van het management is sterk inhoudelijk en resultaatgericht; daardoor komt de financiële en controlkant van de bedrijfsprocessen op de tweede plaats; binnen de dienst is een sterk ontwikkelde cultuur van (architectonische) kwaliteit; verder is er sprake van een dominante cultuur, waarbij de dienst eraan gewend is geraakt dat alle projecten naar het eigen inzicht en dat van de desbetreffende wethouder (van de grootste partij, meest ervaren en gezaghebbend) kunnen worden gerealiseerd; de wethouder zorgt voor politieke rugdekking in college en raad. Andersson doet onder meer de volgende aanbevelingen:
  - Stel een verandermanager aan voor tenminste 2 jaar, voor het verbeteren van de managementcultuur met meer aandacht voor planning en control en informatie-uitwisseling met college en raad.
  - Ontwikkel een bedrijfsstrategie voor de toekomst van RO/EZ; daarbij ook nagaan of de dienst niet beter gesplitst kan worden in een ontwikkeldienst en een beheerdienst

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Collegebrief** naar aanleiding van het onderzoek: de leermomenten betrekken op het verkeer tussen alle diensten en college en raad; ook op het gebied van de collegiale verantwoordelijkheid binnen het college zal het nodige werk verzet moeten worden
- **19 december Raad:** Na een stevig debat, waarin geconstateerd wordt dat het college de analyse en aanbevelingen van het rapport overneemt, worden de volgende moties aangenomen:
  - o *veranderagenda ROEZ:* college moet binnen 3 maanden een veranderagenda betreffende de cultuurverandering bij ROEZ aan de raad voorleggen; elke 3 maanden op hoofdlijnen de vorderingen in dezen met het college bespreken en toetsen; griffie moet in raad jan.08 voorstel voor instelling tijdelijke raadscommissie voorleggen; na twee jaar eindtermen veranderagenda bespreken en toetsen op resultaat (algemene stemmen)
  - o *overgang naar collegiaal bestuur:* college moet raad binnen half jaar informeren over concrete maatregelen om vorm van collegiaal bestuur te ontwikkelen (tegen: VVD en CU)
  - o *bouwen aan vertrouwen:* werkgroep informatievoorziening moet belangrijke rol krijgen om met college en organisatie de veranderagenda vorm te geven en de raad daarover periodiek te rapporteren (algemene stemmen)

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

2008

- **Raadsvoorstel** instellen raadscommissie ex artikel 84 Gemeentewet: fractievoorzitters hebben besloten de aparte raadscommissie Cultuurverandering als taakopdracht mee te geven: controle van de cultuurverandering bij de dienst RO/EZ én controle van de cultuurverandering gemeentebreed; de commissie – die zal bestaan uit de fractievoorzitters – zal zich o.m. buigen over:
  - o verankering van de cultuurverandering in het dagelijkse werk van de diensten
  - o herijking van de positie van de wethouders tov de verschillende diensten
  - o nieuwe werkvormen informatievoorziening van de raad
  - o de accountant in zijn rol als adviseur van de raad
  - o het functioneren van de concerncontrol
  - o het bevorderen van de collegialiteit van bestuur binnen het college
- **30 januari Raad:** zonder bespreking conform besloten
- **Voorstel verandermanager Berenschot:** Berenschot presenteert Aalko van der Veen als verandermanager bij RO/EZ, terwijl Ludy Geut en Janka Stoker zich zullen richten op de bredere context, de samenhang in het veranderproces tussen raad, college en ambtelijke dienst. Voor het verandertraject voor RO/EZ wordt een benadering in drie fasen voorgesteld:
  - o fase 1: uitwerken plan van aanpak (4 à 6 weken)
  - o fase 2: stapsgewijze verandering (half jaar)
  - o fase 3: samen doorontwikkelen (half jaar)
- **12 maart cie. CV (besloten):** eerste bespreking van dit voorstel
- **Raadsvoorstel Veranderagenda's:** aansluiting bij voorstel van Berenschot
- **26 maart Raad:** Vanuit de PvdA wordt het idee gelanceerd voor een eigen veranderagenda voor de raad, een eigen cultuurverandering, n.a.v. het rapport van Klaassen; dit zou in het fractievoorzittersoverleg nader moeten worden besproken, ook in samenspraak met de verandermanagers (minder details, meer op hoofdlijnen, raad meer aan de voorkant van het proces). Verder wordt een motie aangenomen van de VVD, dat de inhoud van het rapport Andersson cs vertaald moet worden in concrete heldere doelstellingen, die hun beslag moeten krijgen in de analyse en veranderagenda die door de verandermanagers wordt opgesteld (voor: VVD, D66, PvdA, Stadspartij)
- **Plan van aanpak Berenschot:** bij de aanpak van de veranderingen wordt gekozen voor de volgende hoofdlijnen:
  - o *action learning*: de dagelijkse praktijk staat centraal en geeft veel momenten om te leren en te verbeteren; procesbenadering i.p.v. het schrijven van een ontwerp of blauwdruk
  - o *stadjeraanpak*: checklist die structuur en inhoud geeft, alsmede handvat voor vastleggen en borgen van verbeteringen > samenhang, transparantie, anderen (publieke/private partijen, burgers), democratie (gemeenteraad), jij (aanspreekbaar als ambtenaar), effectiviteit, rechtmatigheid
  - o *driehoek raad, college, ambtelijk apparaat*: veranderingen moeten op alle drie punten in balans tot stand komen

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Collegebrief bij plan van aanpak:** college wil in debat graag van commissie horen
  - o of men suggesties wil doen voor de inhoud van de 'staderaanpak'
  - o hoe de verbinding tussen de veranderaanpak van het college en die van de raad kan worden vormgegeven
  - o of, en zo ja hoe, de commissie in het kader van 'action learning' heil ziet in een gezamenlijke evaluatie van een aantal concrete projecten of dossiers met een kritische blik op werkwijze en rolvervulling
- **Aanbevelingen Werkgroep Informatievoorziening:** op basis van een analyse van collegebrieven in de maand maart doet de werkgroep een aantal aanbevelingen m.b.t. collegebrieven:
  - o collegebrieven moeten de raad in staat stellen om politiek te bedrijven
  - o collegebrieven zijn geen passieve vorm van besluitvorming
  - o collegebrieven moeten duidelijk aangeven welk type informatie ze bevatten
  - o inhoudelijke informatie zoveel mogelijk scheiden van procedurele informatie
  - o collegebrieven over onderwerpen LTA omzetten in discussienota's, agenderen
  - o de inhoud van collegebrieven/discussienota's moet zo vroeg mogelijk op LTA
  - o collegebrieven over vertraging van stukken op LTA zijn overbodig, vervangen door maandelijkse wethoudersbrief
  - o collegebrieven over vertraging buiten LTA om voorzien van toelichting
  - o collegebrieven moeten zo kort en duidelijk mogelijk zijn, geen overbodige info
  - o bij lange collegebrieven moet uit eerste alinea inhoud en relevantie blijken
  - o aanbiedingsbrieven moeten geen overbodige informatie bevatten (max. 1 A4)
  - o regelmatig terugkerende documenten (bijv. sleutelprojecten) zijn geen collegebrieven, direct agenderen
- **21 mei cie. CV:** bespreking Plan van aanpak Berenschot + collegebrief (geen tijd meer voor aanbevelingen werkgroep informatievoorziening). Commissieleden missen de raad in het stuk van Berenschot. Raadsleden moeten meer aan de voorkant betrokken worden. De raad moet dualer optreden, vertrouwensband tussen raad en college moet versterkt. Waarom helpt Berenschot de raad niet bij haar verandertraject, terwijl ze zelf de driehoek college, diensten en raad centraal stellen. Burgemeester: raad heeft eigen traject, kan wel ondersteund worden, maar moet zelf initiatief nemen

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Plan van aanpak Veranderagenda Raad:** de driehoek college-raad-dienst (Berenschot) moet vierkant worden, met de burgers als toevoeging. De veranderagenda van de raad moet bestaan uit vier pijlers:
  - o *De raad aan de voorkant:* de raad moet vaker de gelegenheid krijgen om voorafgaand aan definitieve plan- en besluitvorming op hoofdlijnen de beleidskeuzes vorm te geven
    - Organiseren van heimdagen om scherp voor ogen te krijgen van mogelijkheden van de raad zijn om kaderstellend te functioneren
    - Voorwerk door griffie op basis van vergelijking met andere gemeenten
    - Kijken naar aanbevelingen Werkgroep Bestuurlijke Informatievoorziening m.b.t. begroting en rekening: hoe kan de raad op financieel vlak een kaderstellende rol vervullen
    - Doorvoering aanbevelingen Rekenkamercommissie naar praktijk
    - Agendering door de raad: het presidium zal vaker a.d.h.v. de B&W-notulen onderwerpen voor oriënterende of opiniërende bespreking moeten agenderen in commissies.
  - o *De kwaliteit van het politieke debat:* debatvaardigheden raadsleden, helderheid in het debat, manier waarop gebruik gemaakt wordt van beschikbare informatie > heldere informatie vanuit het college > duidelijke stellingname in de raad
    - Training debatvaardigheden door burgemeester/griffier
    - Debatcyclus: een meer vaste structuur in jaaragenda raad; opbouw grote debatten heroverwegen
    - Bekrachten van bindendheid moties (geen wensen!)
  - o *De informatievraag van de raad:* welke informatie op welk moment nodig, helder aangeven, informatie gebruiken die raadsleden van burgers krijgen
    - Aanbevelingen Werkgroep Informatievoorziening m.b.t. collegebrieven aan college voorleggen, geleidelijk aan de informatievoorziening door het college afstemmen op informatievraag van raad (continue evaluatie/afstemming)
    - Articuleren informatievraag raad, gesprek werkgroep met college
    - Aanbevelingen opbouw en structuur raadsvoorstellen (nota Een goed besluit)
  - o *Het contact met de burgers:* communicatie, zorgen voor kwaliteit, transparantie en betrouwbaarheid lokale politiek
    - Niet alleen raad maar ook burgers meer/eerder betrekken bij besluitvormingsprocessen: organisatie door college, controle door raad
- **Collegebrief Projectkosten Veranderagenda**
- **Memo gemeentesecretaris Stand van zaken uitvoering veranderagenda**
- **Werkgroep Informatievoorziening:** inventarisatie collegebrieven juni 2008, met motivering onvoldoende beoordeling sommige brieven
- **20 augustus cie. CV:** aanbevelingen werkgroep informatievoorziening m.b.t. collegebrieven worden conform overgenomen. Verder wordt uitgebreid gesproken over de Veranderagenda van de Raad: commissie op hoofdlijnen akkoord, aanvullingen (m.b.t. LTA en rol presidium) worden na de heisessie verwerkt in het plan van aanpak. Tenslotte verzorgen de verandermanagers van Berenschot een mondelinge tussenrapportage

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **11 september heisessie:** gekeken wordt naar de vraag hoe de raad beter aan de voorkant betrokken kan worden, en wat precies verstaan wordt onder de kaderstellende rol. Een aantal dossiers wordt geselecteerd om de komende tijd kaderstellend mee aan de slag te gaan, o.a. het Economisch Businessplan (EBP) en het integraal jeugdbeleid (nieuwe kadernota).
- **Raadsvoorstel Plan van Aanpak Veranderagenda Raad:** Het PvA is op onderdelen aangepast, m.n. op het gebied van te organiseren heisessies, de rol van het presidium m.b.t. het benoemen van sterretjesonderwerpen, de LTA tijdens commissievergaderingen en de bewonersparticipatie.
De volgende actiepunten worden benoemd:
  - o Voor de raad:
    - Raad aan de voorkant: nader definiëren en dmv aantal dossiers praktisch invulling aan geven
    - Aanbevelingen rekenkamercommissie: inventariseren en bezien op doorvoering
    - Agendering: fractievoorzitters icm commissievoorzitters wijze van agendering door presidium evalueren, sterdossiers bespreken
    - LTA: behandelwijze in commissies bespreken
    - Training voor raadsleden door burgemeester en griffier
    - Burgerparticipatie: heisessie over begrip en uitwerking
  - o Voor het college:
    - Collegebrieven: verbeteren format, om beter aan te sluiten bij informatievraag raad
    - Raadsvoorstellen: verbeteren eenduidigheid
  - o Overig:
    - Werkgroep bestuurlijke informatievoorziening onderzoekt mogelijkheden 'politiek winkelen begroting'
    - Griffie onderzoekt ism ambtelijke organisatie wenselijkheid eenduidiger format raadsvoorstellen en gewenste informatie
- **24 september Raad:** bespreking PvA Veranderagenda Raad; De Jong (CU) voert woord namens acht fracties, Stadspartij is het niet eens met eigen veranderagenda voor de raad, aangezien het college schuld had aan de Europaparkaffaire; voorstel aangenomen.
- **1 oktober cie. CV (besloten):** toelichting door burgemeester en verandermanager op stand van zaken verandertrajecten college resp. RO/EZ
- **Rapport Berenschot 'Verhelderen, verbinden':** Afsluiting van fase 2. Wat is er gebeurd binnen college, AMT en RO/EZ? Duidelijk is dat er nog veel moet gebeuren. Bij RO/EZ ontbreekt soms nog politieke sensitiviteit, bestuurders en ambtelijk apparaat vormen nog teveel twee werelden met grote perceptieverschillen en te weinig verbinding. Aangegeven wordt dat het moeilijk is om de voorgestelde driehoek college, raad en dienst vorm te geven, er is te weinig contact met de raad geweest om vorderingen op dit terrein te kunnen benoemen. Voorstel voor gezamenlijke atelierbijeenkomst voor raad en college.

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Collegedebat bij rapport Berenschot:** Flink op stoom met veranderaanpak. Verandering door alle betrokkenen als noodzakelijk gezien, maar van tijd tot tijd weerbarstig, rendement nog moeilijk vast te stellen. De bijwerkingen van al te sectorale aansturing vraagt bredere veranderingen dan binnen RO/EZ alleen, daarom veel aandacht voor rol AMT. Meer aandacht nodig voor rol van raad in beleidsproces en wisselwerking raad – college. Politieke cultuur in Groningen vraagt om fundamentele herbezinning, college en raad kunnen niet volstaan met formeel afhechten van feitelijk eerder in het proces genomen beslissingen. Vol energie verder met fase 3. Uitdagingen:
  - o van sectoraal aangestuurde organisatie naar organisatie met ruimte voor integrale afweging
  - o van cultuur waarin oplossingen dichtgetimmerd worden aangeleverd aan besluitvormende organen naar cultuur waarin open over problemen wordt gesproken en de route naar oplossingen gezamenlijk wordt gevolgd
  - o van werkwijze waar staande organisatie maat der dingen is naar werkwijze waarin organisatievormen worden gekozen die passen bij de aard van vraagstukken
  - o van politieke en bestuurlijke cultuur gericht op interne krachtenveld naar cultuur die meer geënt is op externe partners/partijen, opener en meer dialoog gericht
  - o van 'ik vind' en 'zo doen we het' naar aanpak die draagvlak zoekt voor verhelderen van problemen en gezamenlijke verkenning van oplossingen

- **19 november cie. CV:** Uitgebreide bespreking van het rapport van Berenschot en de brief van het college. Over het algemeen positief, duidelijk dat er een vervolg moet komen. Veel aandacht voor burgerparticipatie. Teleurstelling over gebrek aan verbinding tussen beide veranderagenda's (college resp. raad). Burgemeester legt de bal terug bij de raad, moet zelf aangeven waar de verbinding moet komen. Er komt gezamenlijk atelier raad-college.

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

2009

- **Memo Stand van zaken veranderagenda raad:**
  - o *Raad aan de voorkant:* tijdens de heisessie zijn vijf onderwerpen geselecteerd; uiteindelijk zijn er drie overgebleven, de andere twee betroffen reeds lopende projecten; voor het Economisch Businessplan en het Integraal Jeugdbeleid zijn de eerste lijnen uitgezet voor 2009; leermomenten zijn nu al dat het niet verstandig is al te zware trajecten uit te zetten, en dat je de trajecten het best samen met college en ambtenaren kunt opzetten; verder gaat het nu om zware dossiers die erg geschikt zijn voor een dergelijk traject, maar ook kleinere onderwerpen kunnen geschikt zijn – misschien is dan een opiniërende discussie voldoende om de raad aan de voorkant te plaatsen; tenslotte zijn nu in één keer vijf onderwerpen benoemd, het moet echter zo worden dat fracties lopende het jaar op basis van LTA, B&W notulen en collegebrieven gaan sturen op onderwerpen waar ze eerder bij betrokken willen worden
  - o *Burgerparticipatie:* dit traject moet nog worden gestart; de bedoeling is dat er eerst een bijeenkomst wordt georganiseerd waarin plannen worden gepresenteerd voor het bieden van platformen voor e-participatie; vervolgens organiseert RO/EZ een masterclass burgerparticipatie voor geïnteresseerde raadsleden; tenslotte organiseert de raad een hoorzitting burgerparticipatie; op basis van de input uit deze drie sessies zullen dan in een vierde sessie conclusies moeten worden getrokken

- **Memo Kaderstellende aanpak en instrumenten:** deze memo is in principe bedoeld als geheugensteun: wat wordt bedoeld met kaderstelling en welke kaderstellende instrumenten staan de raad ter beschikking

- **14 januari cie. CV (besloten):** informele bijeenkomst over veranderagenda van de raad; tevens voorbereiding op de heisessie met het college. Veranderagenda raad mag van sommige raadsleden wel in een wat hoger tempo worden doorgevoerd. Bovendien zou het traject meer zichtbaar moeten worden: buitenwereld moet zien waar raad mee bezig is. Aandachtspunten:
  - o Voor de raad:
    - meer initiatieven van fracties om zaken op agenda te zetten
    - max. 2,5 groot onderwerp per jaar
    - meer focus op LTA, B&W notulen en collegebrieven
    - ondersteuning hierin door griffie, meer focus op ad hoc onderwerpen
    - betere neerdaling principes veranderagenda binnen de fracties; nog teveel punt alleen van fractievoorzitters
    - kaderstelling hoeft niet groots, kan ook via klein debat
    - samenwerken met college bij totstandkoming grote trajecten
  - o Voor college:
    - strakkere sturing op huidige LTA
    - completere LTA (nota's niet pas op LTA als ze bijna klaar zijn)
    - meer oog voor passieve kaderstelling: bij probleem vaker met oplossingsrichting eerst naar raad

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **19 maart atelierbijeenkomst/heisessie raad – college:** Knelpunten: de raad te volgzzaam aan stukkenstroom/besluitvormingstrajecten college, weinig eigen identiteit van de raad. Oplossingsrichtingen: meer aandacht voor kaderstelling bij kleinere trajecten; achterban/maatschappij in de gaten houden en zelf onderwerpen agenderen; procedure rond besluitvorming beter in de gaten houden, dmv sterker agendaoverleg en inzet van LTA als het politieke instrument waarmee raad college aan het werk zet.
- **Nota Agendering als politiek instrument werkwijze raadscommissies en LTA:** aansluiting bij atelierbijeenkomst waarin gesproken werd over de LTA en het versterken van het agendaoverleg. Notitie komt met aanbevelingen:
  - o LTA zou meer als politiek instrument moeten worden gebruikt, bijv. elke maand politiek inhoudelijk bespreken in presidium; tijdens fractievergaderingen voorafgaand hieraan kunnen fracties bepalen welke onderwerpen politieke prioriteit hebben en of er een opiniërende of kaderstellende discussie vereist is
  - o Versterken agendaoverleg: politieke wensen van presidium leidend voor commissieagenda's, pas daarna stukkenstroom vanuit college; overleg tussen commissievoorzitter en wethouder voor het opstellen van commissieagenda
- **Nota Vertrouwelijkheid:** bedoeld als richtlijn in de omgang met vertrouwelijkheid; uitgangspunten: debat in vertrouwelijkheid in principe ongewenst, maakt bedrijven van politiek onmogelijk; vertrouwelijke informatie soms nodig, maar zoveel mogelijk openbaar; college moet altijd beargumenteren waarom vergadering besloten moet zijn, oordeel is aan commissie/raad; de nota doet verder concrete aanbevelingen richting college en raad m.b.t. informatie onder embargo, vertrouwelijke nota's en vertrouwelijke mededelingen.
- **8 april cie. CV:** akkoord met nota Agendering, wel rekening houden met feit dat agendawensen van fracties erg verschillend kunnen zijn, dan moeilijk om LTA als politiek instrument te gebruiken; fracties zouden elkaar moeten ondersteunen bij agendering voor politieke LTA. Verder stevige discussie over vertrouwelijkheid, waarbij de burgemeester zich verzet tegen de suggestie dat in Groningen veel achter gesloten deuren wordt besloten. Raad is er zelf bij en kan vertrouwelijkheid opheffen of om openbaar debat vragen.

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Rapport Berenschot ‘Verbinden, verhelderen, verankeren: nu verder gaan en volhouden’:** Afronding fase 3. Gerapporteerd wordt over de resultaten m.b.t. de aanbevelingen van Postma, Andersson en Klaassen.
  - o *Postma*: meeste aanbevelingen gerealiseerd; aanbevelingen over controlfunctie binnen RO/EZ zijn in concrete voorstellen geformuleerd die op korte termijn worden geïmplementeerd; aandachtspunt is de bestuurlijke informatievoorziening op concernniveau, waarbinnen de informatievoorziening van RO/EZ moet worden ingebed
  - o *Andersson*: verandertraject heeft geleid tot merkbaar maar nog niet altijd meetbaar ander gedrag, waarbij politieke sensitiviteit, burgerparticipatie en interne samenwerking centraal staan; het is nu zaak de ingezette veranderingen te blijven vasthouden; een status aparte voor RO/EZ heeft geen toegevoegde waarde meer, maar de directie moet wel actief leiding blijven geven aan het vervolg en het middenkader daarbij een actieve rol laten spelen
  - o *Klaassen*: door college en AMT zijn forse stappen gezet om rollen en werkwijzen te verduidelijken; er wordt een aantal veranderingen doorgevoerd op het gebied van sturing, coördinatie en samenwerking; in een werkprogramma zijn afspraken gemaakt over de ontwikkeling van volgende stappen; het wordt nu tijd om een volgende stap te zetten, nl. de ontwikkeling van een heldere sturings- en organisatiefilosofie; het AMT zal daar voorstellen voor doen, waar een nieuw college mee verder kan.
- Conclusie: veranderingen bij RO/EZ onomkeerbaar onder voorbehoud van doorgaan en blijven vasthouden. Aarzelings over onomkeerbaarheid van de ingezette veranderingen tussen college en AMT; heeft te maken met de aanwezige trekkracht voor verandering in de organisatie; belangrijk is dat er voldoende urgentiebesef is, dat de top bereid moet zijn om voor de verandering te gaan staan en dat er voldoende kwantiteit en kwaliteit aanwezig is in de organisatie om deze processen te faciliteren. Versterking van de driehoek college – raad – ambtelijk apparaat is voorwaarde voor goed functioneren stadsbestuur. Het is zinvol dat er intensiever contact over de activiteiten gaat plaatsvinden, belangrijk om meer interactieve werkvormen te vinden. Gemeenteraad moet meer aan de voorkant van het beleidsproces betrokken worden. Hiervoor wordt beschikbaar/mogelijk arsenaal aangereikt per soort raadskwesities:
  - o Strategisch belangrijke beleidsterreinen:
    - Intern: LTA, startnotitie, kaderstellende notitie, beleidsnota
    - Extern: burgerconsultatie, overleg maatschappelijke organisaties
  - o Grote projecten:
    - Intern: LTA, startnotitie, verkenning, ambt. info, projectcommissie
    - Extern: hoorzitting, (vergelijkende) werkbezoeken, externe deskundigen
  - o Brandende kwesities:
    - Intern: mondelinge/schriftelijke vragen, interpellatie, spoeddebat/motie
    - Extern: hoorzitting
- **Collegebrief bij rapport Berenschot (gepresenteerd als raadsvoorstel):** er zijn serieuze veranderingen in gang gezet, nu zaak deze te borgen en verder in de organisatie te implementeren; dat betekent dat er nog een fase IV komt; daarvoor is Berenschot niet meer nodig, voldoende denkkraft en creativiteit in eigen organisatie, wellicht andere grote gemeenten vragen om collegiale toetsing; de interne stuurgroep (burgemeester, wethouders De Vries en Dekker, gemeentesecretaris en loco-gemeentesecretaris) blijft bestaan.

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **20 mei cie. CV:** commissieleden over algemeen positief over rapport, wel vraagtekens bij meetbaarheid van uiteindelijk gemaakte en nog te maken cultuuromslag (collegiaal bestuur, AMT); vraag of commissie CV moet blijven in nieuwe raadsperiode (Berenschot vindt van wel) zal later worden beantwoord; er komt nog voor de verkiezingen een externe audit over de vorderingen van het veranderproces in fase 4.
- **23 september hoorzitting werkgroep burgerparticipatie voor leden van de raad:** aantal personen uitgenodigd die vanuit verschillende invalshoeken te maken hebben gehad met participatietraject bij diverse projecten; delen hun ervaringen met raad; veel gemeenschappelijke bevindingen; belangrijk om goed na te gaan wie je bij welk participatietraject wilt betrekken, duidelijk maken wat je van betrokkenen verwacht; burgers vinden het belangrijk om in voorstadium te kunnen meedenken, neem suggesties, kritiek en zienswijzen serieus en koppel terug wat je er mee doet; convenant met wijkorganisaties moet beter worden nageleefd.
- **11 november Raad:** motie bij begrotingsdebat 'Voortgang Veranderagenda' (CDA, S&S en D66): de Veranderagenda is voor de raad onverminderd van belang, college moet nog voor de verkiezingen met uitgewerkte plannen voor vervolg komen

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Nota Actuele stand van zaken actieplan cultuurverandering raad:** terugblik op eerder genoemde vier pijlers;
  - o *Raad aan de voorkant:*
    - Agendering als politiek instrument: wordt nog te weinig gebruik van gemaakt; B&W notulen en LTA worden wel beter gebruikt, maar probleem is de principiële verdeeldheid in de raad; overwogen kan worden om minimaal aantal fracties te bepalen om iets op politieke LTA te zetten; verder kan presidium aangeven op welke manier onderwerp behandeld dient te worden (moet er startnotitie komen of expertmeeting bijv.)
    - nieuwe raad kan nieuwe collegeprogramma op agenda presidium plaatsen en aangeven welke onderwerpen politiek relevant zijn; tenslotte kunnen regelmatig terugkerende dossiers op LTA worden gezet
  - o *Kwaliteit politieke debat:*
    - Debattrainingen zijn goed geweest, moeten vast onderdeel van scholing raadsleden worden
    - verder moeten raadsvoorstellen via vast format aangeleverd worden: onderwerp, aanleiding, probleemstelling en gevraagd besluit moeten meteen duidelijk zijn
  - o *Informatievraag van de raad:*
    - Nog steeds is niet helder welke informatie de raad nu precies van het college wil ontvangen en in welke vorm die moet worden aangereikt.
    - Wat betreft de collegebrieven zijn duidelijk verbeteringen te constateren; ze lenen zich er steeds meer voor om politiek mee te bedrijven; wel zijn ze nog erg verschillend van opzet, zou meer volgens vast format moeten, zodat meteen duidelijk is of het gaat om inhoudelijke of procedurele brief en wat de probleemstelling is
    - het komt steeds minder voor dat in een collegebrief een besluit wordt gevraagd
    - uit discussienotities moet duidelijk blijken wat de discussiepunten zijn;
    - er zijn nog steeds collegebrieven die LTA-vertraging melden, moet via wethoudersbrief
    - collegebrieven nog vaak te lang en bevatten nog veel voor raadsleden niet relevante informatie
    - spelregels m.b.t. vertrouwelijkheid nog niet goed doorgevoerd, te vaak ontvangt de raad vertrouwelijke info waarbij niet wordt aangegeven waarom die vertrouwelijk is
  - o *Contact met burgers:* terugkoppeling hoorzitting september; er komt in januari een tweede, nu openbare, hoorzitting, waar burgers hun zegje kunnen doen over burgerparticipatie en suggesties kunnen aandragen voor vervolg; naar aanleiding van beide bijeenkomsten zal werkgroep burgerparticipatie notitie met aanbevelingen opstellen.
- **9 december cie. CV:** bespreking bovengenoemde nota
  - o *Raad aan de voorkant:* vraagtekens bij genoemde aanbevelingen
  - o *Kwaliteit van het debat:* debattraining hooguit op basis van vrijwilligheid
  - o *Informatievraag van de raad:* aanbevelingen collegebrieven akkoord, eenduidigheid over informatievraag van de raad blijft lastig
  - o *Raad en burgers:* hier valt nog een wereld te winnen

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

2010

- **Brief commissie CV aan college 'Uitwerken aanbevelingen notitie Stand van zaken actieplan cultuurverandering raad'**: college wordt gevraagd tbv volgende commissievergadering samen met voorzitter en commissiegriffier alvast een aantal voorzeten van formats voor collegebrieven en raadsvoorstellen te maken die aan de commissie kunnen worden voorgelegd; voorstel voor kleine werkgroep (collegelid, ambtenaar, voorzitter en griffier CV)
- **Collegebrief idem**: de werkgroep is ingesteld maar kon door agendaproblemen niet voor de commissievergadering bij elkaar komen
- **12 januari hoorzitting burgerparticipatie**: evenals in de vorige bijeenkomst was ook nu de rode draad de hartenkreet: neem de inbreng van burgers serieus; andere bevindingen: maar bij elk project een heldere participatieparagraaf, zorg dat burgers relevante en objectieve/onafhankelijke informatie en toelichting over projecten en bestemmingsplannen kunnen ontvangen, en als er private partijen betrokken zijn bij traject, probeer dan als gemeente het participatietraject af te stemmen.
- **Raadsvoorstel Actuele Stand van zaken actieplan cultuurverandering raad**: commissie heeft besloten de notitie voor besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad, zodat de nieuwe raad kan beschikken over een document met aanbevelingen voor raad en college om de noodzakelijke cultuurverandering te bewerkstelligen. Aan het eerdere stuk is een groot deel toegevoegd n.a.v. de hoorzitting van 12 januari. Extra aanbevelingen:
  - o Neem in het participatietraject de inbreng van de burger serieus; maak vooraf duidelijk welke vorm van participatie verlangd wordt, maak in dezen heldere keuzes en evalueer het participatietraject achteraf
  - o Verzoek het college om bij grote projecten met startnotitie te komen met heldere participatieparagraaf, blijf er scherp op of dit gebeurt, geef de griffie de opdracht om in oplegnotitie steeds de aandacht te vestigen op participatieparagraaf; bij kleinere projecten moet er tenminste een communicatieparagraaf zijn opgenomen; participatieparagraaf moet opgezet volgens eenduidige regels
  - o Verzoek college om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, als er private partijen betrokken zijn, middels overleg te komen tot een helder participatietraject
  - o Onderzoek op welke wijze burgers objectieve/onafhankelijke informatie en voorlichting kunnen krijgen over projecten en bestemmingsplannen
  - o Verzoek college erop toe te zien dat digitale informatievoorziening aan burgers via website voortvarend wordt opgepakt
  - o Laat college checklist opstellen voor intern gebruik, welke stappen in participatieproces moeten worden doorlopen
  - o Hou inspraakverordening tegen licht, zo mogelijk aanvullen met vast te leggen dat gemeente en niet bewonersorganisatie primair verantwoordelijk is voor informatievoorziening, en dat burgers altijd de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van mediation
  - o Laat de commissie Cultuurverandering voorlopig ook in nieuwe raadsperiode bestaan tbv voortvarende uitwerking van aanbevelingen

Bijlage - overzicht Cultuurverandering 2007-2010

- **Quick Scan Berenschot 'De aanhouder zal winnen':**
  - o Conclusies:
    - Veel in gang gezet zowel bij AMT/college als bij RO/EZ, grootste deel veranderactiviteiten loopt, heeft al geleid tot nodige verbeteringen
    - Verandering leeft voornamelijk in de top van de organisatie (directie RO/EZ, AMT, College); bij RO/EZ is nog het meest sprake van doorwerking van de verandering in de hele dienst, de rest van de organisatie heeft er nog niet zo veel zicht op
    - Veranderproces heeft nog niet tot het gewenste structurele effect geleid; weinig zicht op verband tussen (concrete) veranderactiviteiten en (redelijk abstracte) veranderdoelen; m.n. bij het speerpuntproject Cultuur kan dit verband beter worden benoemd
  - o Aanbevelingen:
    - Geen nieuwe dingen doen, maar consolideren en doorontwikkelen
    - Veranderproces moet nieuwe impuls krijgen m.b.t. boodschap, trekkers en communicatie; focus aanbrengen in veranderproces om duidelijke visie te ontwikkelen en relatie te leggen met organisatieontwikkeling
  - o Uit bevraging van commissieleden Cultuurverandering blijkt o.m. volgende:
    - Redelijk positief over informatievoorziening door college, raad aan de voorkant en integrale presentatie van complexe vraagstukken
    - Verdeelde reacties mbt verbinding gemeente en externe stakeholders, burgerparticipatie en relatie raad, college en ambtenaren
    - Over het traject dat door de raad zelf is ingezet zijn ze een stuk minder positief, het is moeilijk op lange termijn te sturen en zich tot hoofdlijnen te beperken, en ook om meningen te verkondigen in plaats van het stellen van vragen aan portefeuillehouders
- **Collegedebat bij Quick Scan Berenschot:** herkenning van conclusies, eens met aanbevelingen, vraagt om geactualiseerd actieprogramma
  - o *Informatievoorziening aan de raad:* blij met vooruitgang, samen met raad continu blijven streven naar een voor iedereen optimale informatievoorziening; zsm aan de slag met aanbevelingen uit raadsdocument
  - o *Raad aan de voorkant:* er zijn aantal geslaagde trajecten geweest, benieuwd naar ervaringen met G-kracht, graag 'best practices' aangeven om zo samen te zoeken naar juiste vorm en goede evenwicht tussen tijdsbelasting en vroegtijdige betrokkenheid; vertalen van collegeprogramma via presidium in politiek relevante onderwerpen op LTA heel goed idee
  - o *Burgerbetrokkenheid:* eens met aanbevelingen van raad, liefst nog stap verder, in nieuwe raadsperiode nieuwe vormen van burgerparticipatie ontwikkelen
  - o *Relatie met organisatieontwikkeling:* lukt dit college niet meer, AMT gevraagd om suggesties op te stellen voor nieuw college
- **10 februari cie. CV:** aanbevelingen cultuurverandering raad kunnen blijven staan; lichte teleurstelling over stand van zaken cultuurverandering zoals die blijkt uit Quick Scan, vaart maken met doorwerking naar lagere regionen / verdere organisatie
- **17 februari Raad:** vooral veel positieve, algemene beschouwingen, waarbij duidelijk wordt dat het proces door moet gaan; belangrijkste punt van discussie is of de behaalde resultaten op het gebied van cultuurverandering moeten worden uitgevent richting de burger, of dat die gewoon moeten blijken in de praktijk

Raadsvoorstel - Reglement van Orde voor de vergaderingen c.a. van de ...

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering	22-02-2012	Registratienr.	GR 12.2929383
Raadcommissie	presidium	Datum B&W besluit	
Datum raadscommissie	1-02-2012	Portefeuillehouder	
Publiciteit	Persbericht PB	Steller	T. Dashorst
Bijlagen	1	Telefoon	7668
		E-mail	toon.dashorst@groningen.nl

Onderwerp

[Reglement van orde voor de vergaderingen c.a. van de gemeenteraad van de gemeente Groningen](#)

Publiekssamenvatting

! In het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van de gemeente Groningen is de werkwijze van de gemeenteraad geregeld. Sinds de laatste wijziging is er behoefte aan actualisatie op een aantal onderdelen. Genoemd worden o.a. : het actualiteitendebat, het blokstemmen, overleg van fractievoorzitters in relatie tot het presidium, publiceren van agenda's. De raad wordt voorgesteld een gewijzigde verordening vast te stellen.

Voorgesteld besluit

Een reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van de gemeente Groningen vast te stellen zoals als in ontwerp besluit bijgevoegd.

Inleiding

! Er is geconstateerd dat het reglement van orde niet meer actueel is. O.a. is niet geregeld het blokstemmen en het actualiteitendebat. Met dit voorstel wordt voorzien in een actueel reglement van orde.

Beoogd resultaat

! Er is geconstateerd dat het reglement van orde niet meer actueel is. O.a. is niet geregeld het blokstemmen en het actualiteitendebat. Met dit voorstel wordt voorzien in een actueel reglement van orde.

Kader

! Het juridisch kader van het reglement van orde wordt gevonden in de Gemeentewet. Ook wordt verwezen naar het huidige reglement van orde.

Aanwijzingen: [status](#), [deadline](#), [visietrommel](#)

Afgehandeld en naar archief

Paraaf

Datum

Classificatienr.

Raadsvoorstel - Reglement van Orde voor de vergaderingen c.a. van de . . .

Argumenten/afwegingen

Voorgesteld wordt om het reglement van orde op een aantal onderdelen te wijzigen. Onderstaand worden de voorgestelde wijzigingen aangegeven en waar nodig onderbouwd,

In art. 1 is bij de begripsomschrijvingen een aantal nieuwe punten opgevoerd die zijn ingegeven door de in de praktijk ontstane situatie:

- De invoeging van het actualiteiten debat. Als akkoord wordt gegaan met het voortzetten van het actualiteitendebat, wordt voorgesteld het vragenkwartier te laten vervallen. Het actualiteitendebat is geregeld in artikel 43
- Het blokstemmen (komt ook terug bij de artikelen over het stemmen). De vraag is of er bij het blokstemmen wordt uitgegaan van de reguliere fractieomvang of van de aanwezige raadsleden). Voorgesteld wordt om bij het blokstemmen uit te gaan van de aanwezige raadsleden. Uitgaan van het reguliere aantal fractieleden, ook al is men niet aanwezig tijdens de stemming, is o.i. in strijd met de Gemeentewet.
- Het overleg van fractievoorzitters is in november vorig jaar ingevoegd in het presidium vanwege de samenvallende bezetting van beide gremia. Hierop moet het RvO worden aangepast
- Het fenomeen lijstvolger is niet in het RvO terug te vinden, terwijl de lijstvolger wel optreedt als vervanger (niet alleen in het presidium) en terwijl hij tot de kring van "geheimhouders" wordt gerekend.
- Het RIS is niet geregeld terwijl het toch de informatiebron bij uitstek is geworden.

Artikel 2. Geschrapt is de bepaling dat het fractievoorzittersoverleg een of meer plaatsvervangend voorzitters aanwijst. Het aanwijzen van een of meer plaatsvervangend voorzitters is een (niet te delegeren) bevoegdheid van de raad.

Art 4. Het artikel gaat in op de taken van het presidium.

Art. 5 lid 1. Onderzoek commissie geloofsbrieven is aangepast op voorstel van de voorzitter van de raad met het oog op efficiency bevordering.

Art. 6 is ingevoegd om de verantwoordelijkheid van de raad voor de benoeming van wethouders te faciliteren. Het gaat hier niet om de politieke toetsing van wethouderskandidaten maar om een rechtmatigheidstoets.

Artikel 9. Het artikel moet t.z.t. nog worden aangepast aan het werken met tablets.

Art. 11. Het artikel over de wethouder is zodanig aangepast dat de tekst meer recht doet aan de bestaande praktijk

Art. 12. Ter inzage leggen stukken moet worden aangepast aan de inmiddels al langer bestaande werkwijze met het RIS. Het zal later nog moeten worden aangepast aan het werken met tablets.

Art 12 leden 3 en 4 zijn aangepast aan de visiekast en aan het bestaan van lijstvolgers.

Raadsvoorstel - Reglement van Orde voor de vergaderingen c.a. van de . . .

Art. 13 heeft betrekking op publicaties door middel van advertenties. Sinds 1 januari 2011 is hier een aardige bezuinigingsmogelijkheid, omdat wettelijk gezien kan worden volstaan met publicatie via de website. Voorgesteld wordt om, mede in het kader van taakstelling bezuinigingen, voor beperking van het aantal publicaties te kiezen. Op dit moment kost de publicaties van agenda's van raad en commissies € 50.000,- op jaarbasis. Als gekozen wordt voor beperking van het aantal publicaties, zal de opbrengst worden verwerkt in de bezuinigingstaakstelling van raad en griffie en u hierover een apart voorstel worden gedaan, waarin opgenomen het precieze bedrag..

Art. 17 regelt het spreekrecht van burgers. Een vraag is of dit spreekrecht ook geldt voor aanwezige burgers bij actualiteitendebatten? Voorstel is om spreekrecht niet op het actualiteitendebat van toepassing te laten zijn. Belangrijkste reden hiervoor is de beperkte tijd die voor het actualiteitendebat beschikbaar is.

Art. 20 is nieuw. Ingevoegd is de besluitenlijst (incl. overzicht toezeggingen en moties / amendementen).

Art 31 lid 3 het blokstemmen is een nieuw artikel. Zie voor omschrijving artikel 1.

Art. 39 het vragenuur (huidig reglement): Voorgesteld wordt om dit artikel te schrappen. Hiervoor in de plaats is het actualiteitendebat gekomen. In het verlengde daarvan wordt ook voorgesteld artikel 39 a mondelinge vragen te schrappen.

Art. 40. Inlichtingen (huidig reglement) kan ook geschrapt worden. Een en ander is afdoende in artikel 169 en 180 van de gemeentewet geregeld.

Art. 49 lid 1 is aangepast aan de fractievolger.

Art. 54 Verbod gebruik mobiele telefoons is ook aangepast. Geen verbod meer, maar gebruik is toegestaan, tenzij het de orde van de vergadering verstoort.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

| Gelet op het feit dat het om de werkwijze van de raad zelf gaat is het voorstel wijziging niet voorgelegd aan de stad. Voorstel kan wel rekenen op draagvlak van het presidium.

Financiële consequenties

| Er kunnen financiële consequenties zijn als de raad besluit tot beperken advertenties, respectievelijk / afschaffing verslaglegging. Verder zijn er geen financiële consequenties.

Realisering en evaluatie

De raad wordt voorgesteld een compleet nieuw reglement vast te stellen (het reglement is hernummerd). De artikelen in bovenstaand raadsvoorstel verwijzen naar het nieuwe reglement (m.u.v. de artikelen 39 en 40). Na vaststelling wordt het reglement op de gebruikelijke wijze gepubliceerd. Een exemplaar van het huidige reglement ligt in de visietrommel.

Bijlage - Reglement van Orde

1

22 februari 2012

nr. ...

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE VERGADERINGEN EN ANDERE WERKZAAMHEDEN VAN DE GEMEENTERAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN;

Gezien het voorstel van het presidium van 18 januari 2012 (GR12.2929383);

HEEFT BESLOTEN:

Het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van de gemeente Groningen vast te stellen;

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. voorzitter : de voorzitter van de raad of diens plaatsvervanger;
- b. amendement : voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen;
- c. subamendement : voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, naar de vorm geschikt om direct te worden opgenomen in het amendement, waarop het betrekking heeft;
- d. motie : korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;
- e. voorstel van orde : voorstel betreffende de orde van de vergadering;
- f. initiatiefvoorstel : een voorstel van één of meer leden van de raad voor een verordening of een ander voorstel.
- g. Actualiteitendebat : het debat van 30 minuten dat door minimaal 2 raadsleden, niet behorende tot dezelfde fractie, kan worden aangevraagd over politiek urgente onderwerpen;
- h. blokstemmen : de manier van het fractiegewijze opnemen van stemmen, waarbij wordt uitgegaan van het aantal aanwezige raadsleden per fractie ter vergadering;
- i. presidium : het overleg van fractievoorzitters met en onder voorzitterschap van de burgemeester;
- j. lijstopvolger : personen, als bedoeld in artikel 12, 1^e lid onder c van de verordening op de raadscommissies 2002.
- k. raadsinformaties-Systeem (RIS) : informatiebron voor raadsleden en derden over raads- en commissievergaderingen.

Artikel 2 De voorzitter

De voorzitter is belast met:

- a. het leiden van de vergadering;
- b. het handhaven van de orde;
- c. het doen naleven van het reglement van orde;
- d. hetgeen de Gemeentewet of dit reglement hem verder opdraagt.

Artikel 3 De griffier

1. De griffier is in elke vergadering van de raad aanwezig.
2. Bij zijn verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen ambtenaar.
3. Hij kan, indien hij daartoe door de voorzitter wordt uitgenodigd, aan de beraadslagingen als bedoeld in dit reglement deelnemen.

Bijlage - Reglement van Orde

2

Artikel 3a De secretaris

De raad kan het college verzoeken de secretaris in de vergadering aanwezig te laten zijn en deel te laten nemen aan de beraadslagingen als bedoeld in dit reglement.

Artikel 4 Het Presidium

1. De raad heeft een Presidium.
2. Het Presidium bestaat uit de voorzitter en de fractievoorzitters. De griffier en de secretaris of hun vervangers zijn in elke vergadering van het Presidium aanwezig.
3. Elke fractievoorzitter wijst een lid van de raad aan, dat hem bij zijn afwezigheid in het Presidium vervangt. In geval van een eenmansfractie kan de fractievoorzitter een lijstopvolger aanwijzen.
4. Het Presidium stelt de voorlopige agenda van de raadsvergadering vast.
5. Het presidium ziet toe op de kwaliteit van de vergaderingen van de raad en zijn commissies en bevordert de kwaliteit van de onderlinge verhoudingen in de raad en zijn commissies en de werkwijze van de raad en commissies in zijn algemeen.

Hoofdstuk 2 Toelating van nieuwe leden; fracties

Artikel 5 Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging

1. Aan het begin van de nieuwe raadsperiode stelt de raad een commissie in bestaande uit drie leden van verschillende fracties van de raad. Daarbij benoemt de raad enkele reserveleden teneinde te voorkomen dat commissie de geloofsbrieven van toe te laten nieuwe fractiegenoten moeten onderzoeken.
2. De commissie onderzoekt voorafgaand aan de raadsvergadering waarin nieuwe leden tot de raad worden toegelaten de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van nieuw benoemde leden en de processen-verbaal van de stembureaus.
3. De commissie brengt na haar onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad en doet daarbij een voorstel voor een besluit. In het verslag wordt ook melding gemaakt van een minderheidsstandpunt.
4. Na een raadsverkiezing roept de voorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 18 van de Gemeentewet, de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuw benoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

Artikel 6. Onderzoek geloofsbrieven wethouders.

1. De voorzitter van de raad stelt een ad hoc commissie (Benoembaarheid wethouders" in, die onderzoek verricht naar de benoembaarheid van een of meerdere wethouders en die de raad hierover schriftelijk adviseert.
2. De ad hoc commissie bestaat uit 3 leden van de raad. Bij tussentijdse benoeming van (een) wethouder(s) zal in deze commissie geen raadslid zitting hebben, behorende tot de fractie waaruit de kandidaat wordt voorgedragen. Bij een compleet nieuwe collegebenoeming wordt deze voorwaarde losgelaten.
3. De kandidaat wethouder legt de documenten en informatie over die nodig zijn voor de in het hierna volgende lid door de commissie te verrichten toetsing. De kandidaat wethouder maakt bovendien alle overige door hem in dat verband relevant geachte informatie aan de commissie kenbaar.
4. De commissie toetst de van de kandidaat wethouder ontvangen documenten en informatie aan de hand van in elk geval een zestal voorschriften:
  - de verklaring omtrent het gedrag;
  - de artikelen 10, 35, 36 a en 41 a Gemeentewet (benoembaarheidvereisten);
  - de artikelen 12 en 41 b Gemeentewet (nevenfuncties);
  - de artikelen 15, 41 c en 46 Gemeentewet (onverenigbare en verboden handelingen);
  - de gedragscode voor burgemeester en wethouders van de gemeente.
5. De commissie verricht zijn werkzaamheden in een niet openbare vergadering waarvan geen verslag wordt gelegd.
6. De kandidaat-wethouder wordt in de gelegenheid gesteld de documenten en aangedragen informatie mondeling toe te lichten.

Bijlage - Reglement van Orde

3

7. Op basis van de beoordeelde informatie formuleert de commissie een schriftelijk advies aan de raad ten aanzien van de benoembaarheid van de voorgedragen wethouder(s). Indien de commissie niet unaniem is in zijn oordeel wordt hiervan melding gemaakt in het advies.

Artikel 7 Fractie

1. De leden van de raad, die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie in de eerste vergadering van de raad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad wil voeren.
3. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
4. a. Indien:
  - 1° één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
  - 2° twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
  - 3° één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie; wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.b. Met de onder a. beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende vergadering van de raad na de mededeling daarvan.
c. de aldus ontstane fractie wordt aangeduid als "fractie ....", waarbij de naam van de voorzitter van de nieuwe fractie wordt gevoerd.

Hoofdstuk 3 Vergaderingen

Paragraaf 1 Tijdstip van vergaderen; voorbereidingen

Artikel 8 Vergaderfrequentie

1. De vergaderingen van de raad vinden in de regel plaats op de vierde woensdag van de maand, vangen aan om 16.30 uur en worden gehouden in het Stadhuis.
2. De voorzitter kan in bijzondere gevallen een andere dag en aanvangsuur bepalen of een andere vergaderplaats aanwijzen. Hij voert hierover, tenzij er sprake is van een spoedeisende situatie, overleg in het Presidium.

Artikel 9 Oproep

1. De voorzitter zendt ten minste 10 dagen voor een vergadering de leden van de raad een schriftelijke oproep onder vermelding van dag, tijdstip en plaats van de vergadering.
2. De voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 25, eerste en tweede lid, van de Gemeentewet bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de schriftelijke oproep aan de leden van de raad verzonden.
3. Indien een aanvullende agenda wordt vastgesteld als bedoeld in artikel 10, tweede lid, worden deze agenda en de daarop vermelde voorstellen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 48 uur voor aanvang van de vergadering aan de leden van de raad gezonden.

Artikel 10 Agenda

1. Voordat de schriftelijke oproep wordt verzonden, stelt het Presidium de voorlopige agenda van de vergadering vast.
2. In spoedeisende gevallen kan de voorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een vergadering een aanvullende agenda opstellen.
3. Bij aanvang van de vergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de voorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.

Bijlage - Reglement van Orde

4

4. Wanneer de raad een onderwerp onvoldoende voor de openbare beraadslaging voorbereid acht, kan hij het onderwerp verwijzen naar een commissie of aan het college nadere inlichtingen of advies vragen.
5. Op voorstel van een lid van de raad of van de voorzitter kan de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 11 De wethouder

De wethouder is bij de raadsvergaderingen aanwezig, waarbij hij door de voorzitter in de gelegenheid kan worden gesteld om zijn zienswijzen bij het raadsdebat in te brengen met het oog op een zorgvuldige besluitvorming van de raad.

Artikel 12 Ter inzage leggen van stukken

1. Stukken, die ter toelichting van de onderwerpen of voorstellen op de agenda dienen, worden gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep voor een ieder bij het Gemeentelijk Informatiecentrum ter inzage gelegd en worden geplaatst op het RIS. De voorzitter maakt van de terinzagelegging en de plaatsing op het RIS melding in de openbare kennisgeving bedoeld in artikel 13.
Indien na het verzenden van de schriftelijke oproep stukken ter inzage worden gelegd, respectievelijk worden geplaatst op het RIS wordt hiervan mededeling gedaan aan de leden van de raad en zo mogelijk in een openbare kennisgeving.
2. Een origineel van een ter inzage gelegd stuk wordt niet buiten het gemeentehuis gebracht.
3. Indien omtrent stukken op grond van artikel 25, eerste of tweede lid, van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, blijven deze stukken in afwijking van het eerste lid, onder berusting van de griffier en verleent de griffier door middel van de visietrommel de leden van de raad inzage.
4. De visietrommel is alleen toegankelijk voor raadsleden en lijstopvolgers.

Artikel 13 Openbare kennisgeving

1. De vergadering wordt door aankondiging in de Groninger Gezinsbode en door plaatsing op de internetsite van de gemeente ter openbare kennis gebracht. Daarnaast ligt de openbare kennisgeving ter inzage bij het Gemeentelijk Informatiecentrum.
2. De openbare kennisgeving vermeldt:
  - a. de datum, aanvangstijd en plaats van de vergadering;
  - b. de wijze waarop en de plaats waar een ieder de voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken kan inzien;
  - c. de mogelijkheid tot het uitoefenen van het spreekrecht als bedoeld in artikel 17.

Paragraaf 2 Orde der vergadering

Artikel 14 Presentielijst

Bij binnenkomst in de vergaderzaal tekent ieder lid van de raad onmiddellijk de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de griffier door ondertekening vastgesteld.

Artikel 15 Zitplaatsen

1. De voorzitter, de leden van de raad en de griffier hebben een vaste zitplaats, door de voorzitter na overleg in het presidium bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
2. Indien daartoe aanleiding bestaat, kan de voorzitter de indeling herzien na overleg in het presidium.
3. De voorzitter draagt zorg voor een zitplaats voor de wethouders, secretaris en overige personen, die voor de vergadering zijn uitgenodigd.

Artikel 16 Opening vergadering; quorum

1. De voorzitter opent de vergadering op het vastgestelde uur, indien het daarvoor door de wet vereiste aantal leden van de raad blijktens de presentielijst aanwezig is.

Bijlage - Reglement van Orde

5

2. Wanneer een kwartier na het vastgestelde tijdstip niet het vereiste aantal leden aanwezig is, bepaalt de voorzitter, na voorlezing van de namen der afwezige leden, dag en uur van de volgende vergadering, met inachtneming van artikel 20 van de Gemeentewet.

Artikel 17 Spreekrecht burgers

1. Toehoorders, die daartoe de wens te kennen hebben gegeven, worden, voor zover het betreft geagendeerde mondelinge vragen, interpellaties, initiatiefvoorstellen en conform- en discussieonderwerpen, door de voorzitter onmiddellijk voorafgaand aan de behandeling van dat onderwerp in de vergadering in de gelegenheid gesteld gedurende maximaal drie minuten ter zake van het betreffende onderwerp in te spreken.
2. De voorzitter kan in bijzondere gevallen afwijken van de maximale lengte van de spreektijd.
3. Het woord kan niet gevoerd worden:
  - a. over een besluit van het gemeentebestuur waartegen bezwaar of beroep op de rechter openstaat of heeft opengestaan;
  - b. over benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
  - c. indien een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.
  - d. over een besluit of een onderwerp waarover reeds in een raadscommissie de gelegenheid is geweest om het woord te voeren. Deze besluiten of onderwerpen zullen als zodanig worden gemarkeerd op de agenda.
4. Degene, die van het spreekrecht gebruik wil maken, meldt dit ten minste 48 uur voor de aanvang van de vergadering aan de griffier. Hij vermeldt daarbij zijn naam, adres en telefoonnummer en het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.
5. De voorzitter bepaalt de totale voor de toehoorders beschikbare spreektijd.
6. De spreker voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of een lid van de raad doet een voorstel voor de behandeling van de inbreng van de burger.

Artikel 18 Primus bij hoofdelijke stemming

Alvorens de aangekondigde onderwerpen aan de orde te stellen deelt de voorzitter mede, bij welk lid van de raad, de hoofdelijke stemming zal beginnen.

Daartoe wordt bij loting een volgnummer van de presentielijst aangewezen; bij het daar genoemde lid begint de hoofdelijke stemming.

Artikel 19 Notulen

1. De ontwerpnotulen van de voorgaande vergadering worden, zo mogelijk, aan de leden van de raad toegezonden gelijktijdig met de schriftelijke oproep. De ontwerpnotulen worden gelijktijdig toegezonden aan die personen die bevoegd zijn een voorstel tot verandering aan de raad te doen.
2. Bij het begin van de vergadering worden, zoveel mogelijk, de notulen van de vorige vergadering vastgesteld. De verslagen van openbare vergaderingen liggen voor een ieder ter inzage.
3. De leden, de voorzitter, de wethouders, de griffier en de secretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de notulen onjuistheden bevatten of niet duidelijk weergeven hetgeen gezegd of besloten is. Een voorstel tot verandering dient voor het vaststellen van de notulen bij de griffier te worden ingediend.
4. De notulen moeten inhouden:
  - a. de namen van de voorzitter, de griffier, de secretaris, de wethouders en de ter vergadering aanwezige leden, alsmede van de leden die afwezig waren en overige personen die het woord gevoerd hebben;
  - b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
  - c. een woordelijk verslag van het gesprokene met vermelding van de namen van de aanwezigen die het woord voerden;
  - d. een overzicht van het verloop van elke stemming, met vermelding bij hoofdelijke stemming van de namen van de leden die voor of tegen stemden, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden;

Bijlage - Reglement van Orde

6

- e. de tekst van de ter vergadering ingediende initiatiefvoorstellen en (eventuele) burgerinitiatiefvoorstellen, voorstellen van orde, moties, amendementen en subamendementen;
  - f. bij het desbetreffende agendapunt de naam en de hoedanigheid van die personen aan wie het op grond van het bepaalde in artikel 28 door de raad is toegestaan deel te nemen aan de beraadslagingen.
5. De notulen worden opgesteld onder de zorg van de griffier.
  6. De vastgestelde notulen worden door de voorzitter en de griffier ondertekend.

Artikel 20. Besluitenlijst.

Onder de zorg van de griffier wordt van iedere raadsvergadering een besluitenlijst aangelegd.

Artikel 21 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken, waaronder schriftelijke mededelingen van het college aan de raad, worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt aan de leden van de raad toegezonden en ter inzage gelegd.
2. Na de vaststelling van de notulen stelt de raad op voorstel van de voorzitter de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast.

Artikel 22 Spreekregels

1. De leden van de raad en overige aanwezigen spreken vanaf hun plaats of van de spreekplaats en richten zich tot de voorzitter.
2. Bij bijzondere gelegenheden kan de voorzitter bepalen dat de leden van de raad en de overige aanwezigen vanaf een andere plaats spreken.

Artikel 23 Volgorde sprekers

1. Een lid van de raad voert het woord na het aan de voorzitter gevraagd en van hem verkregen te hebben.
2. De volgorde van sprekers kan worden gewijzigd, wanneer een lid van de raad het woord vraagt over de orde van de vergadering.

Artikel 24 Aantal spreektermijnen

1. De beraadslaging over een onderwerp of voorstel geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
2. Elke spreektermijn wordt door de voorzitter afgesloten.
3. Een lid mag in een termijn niet meer dan één maal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel.
4. Het derde lid is niet van toepassing op:
  - a. de rapporteur van een commissie;
  - b. het lid dat een (sub)amendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend, voor wat betreft dat amendement, die motie of dat voorstel.
5. Bij de bepaling hoeveel malen een lid over hetzelfde onderwerp of voorstel het woord heeft gevoerd, wordt niet meegerekend het spreken over een voorstel van orde.

Artikel 25 Spreektijd

1. Een lid van de raad kan een voorstel doen over de spreektijd van de leden en de overige aanwezigen.
2. De raad stelt op voorstel van de voorzitter de spreektijden vast van de leden en overige aanwezigen.

Artikel 26 Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in zijn betoog niet worden gestoord, tenzij
  - a. de voorzitter het nodig oordeelt hem aan het opvolgen van dit reglement te herinneren;
  - b. een lid van de raad hem interrumpeert. De voorzitter kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties zijn betoog zal afronden.

Bijlage - Reglement van Orde

7

2. Indien een spreker, zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, een andere spreker herhaaldelijk interrumpeert, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt hij door de voorzitter tot de orde geroepen. Indien de betreffende spreker, hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter hem gedurende de vergadering, waarin zulks plaats heeft, over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.
3. De voorzitter kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.

Artikel 27 Beraadslaging

1. De raad kan op voorstel van de voorzitter of een lid van de raad beslissen over één of meer onderdelen van een onderwerp of voorstel afzonderlijk te beraadslagen.
2. Op verzoek van een lid van de raad of op voorstel van de voorzitter kan de raad besluiten de beraadslaging voor een door hem te bepalen tijd te schorsen teneinde het college of de leden de gelegenheid te geven tot onderling nader beraad. De beraadslagingen worden hervat nadat de schorsingsperiode verstreken is.

Artikel 28 Deelname aan de beraadslaging door anderen

1. De raad kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden van de raad, de wethouder, de secretaris, de griffier en de voorzitter deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een beslissing daartoe wordt op voorstel van de voorzitter of één der leden van de raad genomen alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.

Artikel 29 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht zijn uit te brengen stem kort te motiveren.

Artikel 30 Beslissing

1. Wanneer de voorzitter vaststelt, dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit hij de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na een stemming over eventuele amendementen, de stemming plaats over het voorstel, zoals het dan luidt, in zijn geheel tenzij geen stemming wordt gevraagd.
3. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Paragraaf 3 Procedures bij stemmingen

Artikel 31 Algemene bepalingen over stemming

1. De voorzitter vraagt, of stemming wordt verlangd. Indien geen stemming wordt gevraagd en ook de voorzitter dit niet verlangt, stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder hoofdelijke stemming is aangenomen.
2. In de vergadering aanwezige leden kunnen aantekening in de notulen vragen, dat zij geacht willen worden te hebben tegengestemd of zich van stemming te hebben onthouden.
3. De voorzitter kan besluiten tot blokstemmen indien duidelijkheid wordt verlangd.
4. Indien door één of meer leden stemming wordt gevraagd, doet de voorzitter daarvan mededeling.
5. De voorzitter (of de griffier) roept de leden van de raad bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming begint bij het lid dat daarvoor overeenkomstig artikel 18 is aangewezen. Vervolgens geschiedt de oproeping naar de volgorde van de presentielijst.
6. Bij hoofdelijke stemming is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden verplicht zijn stem uit te brengen.
7. De leden brengen hun stem uit door het woord 'voor' of 'tegen' uit te spreken, zonder enige toevoeging.

Bijlage - Reglement van Orde

8

8. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, dan kan hij deze vergissing nog herstellen voordat het volgende lid gestemd heeft.
Bemerkt het lid zijn vergissing pas later, dan kan hij nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt wel aantekening vragen dat hij zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit echter geen verandering.
9. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. Hij doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 32 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, bepaalt de voorzitter de volgorde waarin hierover zal worden gestemd.
Daarbij geldt de regel, dat het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming wordt gebracht.
4. Indien aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over de motie gestemd en vervolgens over het voorstel.

Artikel 33 Stemming over personen

1. Wanneer een stemming over personen voor het doen van een voordracht of het opstellen van een voordracht of aanbeveling moet plaatshebben, benoemt de voorzitter 3 leden tot stembureau.
2. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van de Gemeentewet van stemming moet onthouden is verplicht een stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen identiek te zijn.
3. Er hebben zoveel stemmingsplaatsen als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De raad kan op voorstel van de voorzitter beslissen dat bepaalde stemmingsplaatsen worden samengevat op één briefje.
4. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Wanneer de aantallen niet gelijk zijn worden de stembriefjes vernietigd zonder deze te openen en wordt een nieuwe stemming gehouden.
5. Voor het bepalen van de volstreekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
  - a. een blanco ingevuld stembriefje;
  - b. een ondertekend stembriefje;
  - c. een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
  - d. een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
  - e. een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
6. In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de raad, op voorstel van de voorzitter.
7. Onder de zorg van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag vernietigd.

Artikel 34 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstreekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstreekte meerderheid is verkregen, heeft een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd.
Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatshebben.

Bijlage - Reglement van Orde

9

3. Indien bij tussenstemming of bij de derde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 35 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van hen tussen wie de beslissing moet plaatshebben, door de voorzitter op afzonderlijke, geheel gelijke, briefjes geschreven.
2. Deze briefjes worden, nadat zij door het stembureau zijn gecontroleerd, op gelijke wijze gevouwen, in een stembokaal gedeponneerd en omgeschud.
3. Vervolgens neemt de voorzitter een van de briefjes uit de stembokaal. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Hoofdstuk 4 Rechten van leden

Artikel 36 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen amendementen indienen. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden. Alleen beraadslaagd kan worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad, die de presentielijst getekend hebben en in de vergadering aanwezig zijn.
2. Ieder lid dat in de vergadering aanwezig is, is bevoegd op het amendement dat door een lid is ingediend, een wijziging voor te stellen (subamendement).
3. Elk (sub)amendement en elk voorstel moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend, tenzij de voorzitter - met het oog op het eenvoudige karakter van het voorgestelde -oordeelt, dat met een mondelinge indiening kan worden volstaan.
4. Intrekking, door de indiener(s), van het (sub)amendement is mogelijk, totdat de besluitvorming door de raad heeft plaatsgevonden.

Artikel 37 Moties

1. Ieder lid van de raad kan ter vergadering een motie indienen.
2. Een motie moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend.
3. De behandeling van een motie over een aanhangig onderwerp of voorstel vindt tegelijk met de beraadslaging over dat onderwerp of voorstel plaats.
4. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende onderwerpen zijn behandeld.

Artikel 38 Voorstellen van orde

1. De voorzitter en ieder lid van de raad kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen.
3. Over een voorstel van orde beslist de raad terstond.

Artikel 39 Initiatiefvoorstel

1. Een initiatiefvoorstel moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk of per email bij de voorzitter worden ingediend.
2. Op verzoek van het raadslid dat het initiatiefvoorstel indient wordt het voorstel voor advies naar het college gezonden. Advisering door het college vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen zes weken nadat het voorstel bij het college is binnengekomen.
3. Het preadvies van het college wordt op de lijst van ingekomen stukken geplaatst en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen, stemming vindt plaats over het initiatiefvoorstel.
4. De voorzitter plaatst het voorstel op de agenda van de eerstvolgende vergadering, tenzij de schriftelijke oproep hiervoor reeds verzonden is. In dit laatste geval wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende vergadering geplaatst.

Bijlage - Reglement van Orde

10

5. De behandeling van het voorstel vindt plaats voordat alle op de agenda voorkomende voorstellen en onderwerpen zijn behandeld, tenzij de raad oordeelt dat het voorstel met het oog op de orde van de vergadering tezamen met een ander geagendeerd voorstel of onderwerp dient te worden behandeld of het voorstel eerst dient te worden behandeld in een raadscommissie. In het laatste geval bepaalt de raad in welke vergadering het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.
6. De raad kan voorwaarden stellen aan de indiening en behandeling van een voorstel, niet zijnde een voorstel voor een verordening.

Artikel 40 Collegevoorstel

1. Een voorstel voor een verordening of een ander voorstel van het college aan de raad, dat vermeld staat op de agenda van de raadsvergadering, kan niet worden ingetrokken zonder toestemming van de raad.
2. Indien de raad van oordeel is dat een voorstel als bedoeld in het eerste lid voor advies terug aan het college moet worden gezonden, bepaalt de raad in welke vergadering het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.

Artikel 41 Interpellatie

1. Het verzoek tot het houden van een interpellatie wordt, behoudens in naar het oordeel van de voorzitter spoedeisende gevallen, tenminste 48 uur voor de aanvang van de vergadering schriftelijk of per email bij de voorzitter ingediend. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd alsmede de te stellen vragen.
2. De voorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de raad en de wethouders. Bij de behandeling van de ingekomen stukken van de eerstvolgende vergadering na indiening van het verzoek wordt het verzoek in stemming gebracht. De raad bepaalt op welk tijdstip tijdens de vergadering de interpellatie zal worden gehouden.
3. De volgorde van de sprekers is als volgt: interpellant – college- interpellant – overige fracties – college.

Artikel 42 Schriftelijke vragen

1. Schriftelijke vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien. Bij de vragen wordt aangegeven, of schriftelijke of mondelinge beantwoording wordt verlangd.
2. De vragen worden schriftelijk of per email bij de voorzitter van de raad ingediend. Deze draagt er zorg voor dat de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de raad en het college worden gebracht.
3. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen 21 dagen, nadat de vragen zijn binnengekomen. Mondelinge beantwoording vindt plaats in de eerstvolgende raadsvergadering. Het lid van de raad dat de vraag heeft gesteld wordt als eerste op de hoogte gebracht van de beantwoording. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, stelt het verantwoordelijk lid van het college de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis, waarbij de termijn aangegeven wordt, waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden. Dit bericht wordt behandeld als een antwoord.
4. De antwoorden worden door het verantwoordelijk lid van het college aan de leden van de raad medegegeeld.
5. De vragen en antwoorden worden gelijktijdig met de stukken als bedoeld in artikel 21 aan de leden van de raad toegezonden.
6. De vragensteller kan, bij schriftelijke beantwoording in de eerstvolgende raadsvergadering en bij mondelinge beantwoording in dezelfde raadsvergadering, na de behandeling van de op de agenda voorkomende onderwerpen nadere inlichtingen vragen omtrent het door de burgemeester of door het college gegeven antwoord, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 43 Het actualiteitendebat

1. Het debat van 30 minuten dat door minimaal 2 raadsleden, niet behorende tot dezelfde fractie, kan worden aangevraagd over politiek urgente onderwerpen
2. Het debat vindt plaats elke woensdag van 16.00 uur – 16.30 uur, en moet worden aangevraagd uiterlijk dinsdagochtend 9.00 uur.
3. Het debat wordt voorgezet door de voorzitter van de raad.

Bijlage - Reglement van Orde

11

4. In het debat worden geen besluiten genomen.
5. De volgorde van sprekers is als volgt: aanvragers – college – aanvragers – overige fracties – college.

Artikel 44 Hoorzittingen en expertmeetings

1. Indien de raad dit ter uitvoering van zijn taak nodig oordeelt kan hij, eventueel op verzoek van de raadscommissies, een hoorzitting of expertmeeting houden over beleidsthema's of maatschappelijke ontwikkelingen.
2. De beslissing een hoorzitting of expertmeeting te houden kan onder tijdsdruk ook door het Presidium worden genomen.
3. In de beslissing een hoorzitting of expertmeeting te houden wordt mede tenminste geregeld:
  - a. het onderwerp;
  - b. de natuurlijke of rechtspersonen die zullen worden uitgenodigd.
4. De organisatie van de hoorzitting of expertmeeting ligt in handen van de griffie. De griffier kan in overleg met de gemeentesecretaris namens hem een of meer ambtenaren aanwijzen ter ondersteuning van de griffie.
5. De hoorzitting is openbaar. Artikel 13, uitgezonderd lid 2 onder c, is van overeenkomstige toepassing.
6. Van de hoorzitting of expertmeeting wordt een verslag gemaakt. Deze verslagen liggen voor een ieder ter inzage.
7. In afwijking van het geregelde in artikel 2, lid 2, wordt de voorzitter bij afwezigheid vervangen door de voorzitter van de betreffende raadscommissie.

Hoofdstuk 5 Begroting en rekening

Artikel 45 Procedure begroting

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding, het onderzoek, de behandeling en de vaststelling van de begroting volgens een procedure die de raad vaststelt.

Artikel 46 Procedure jaarrekening

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding en het onderzoek van de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de vaststelling van de jaarrekening en van een eventueel indemniteitsbesluit volgens een procedure die de raad vaststelt.

Hoofdstuk 6 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 47 Verslag; verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, heeft het recht (om in aansluiting op de behandeling van de lijst van ingekomen stukken of voor het sluiten van de vergadering) verslag te doen over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn. Door de raad gewenste bespreking van dit verslag kan de voorzitter verwijzen naar de desbetreffende commissie.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van schriftelijke vragen, vastgesteld in artikel 42, zijn van overeenkomstige toepassing
2. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over zijn wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan.
3. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één van zijn leden heeft benoemd.

Bijlage - Reglement van Orde

12

Hoofdstuk 7 Besloten vergadering

Artikel 48 Algemeen

Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.

Artikel 49 Notulen

1. De notulen van een besloten vergadering worden niet rondgedeeld, maar liggen uitsluitend voor de leden en de fractievolgers ter inzage.
2. Deze notulen worden zo spoedig mogelijk in een besloten vergadering ter vaststelling aangeboden. Tijdens deze vergadering neemt de raad een besluit over het al dan niet openbaar maken van deze notulen. De vastgestelde notulen worden door de voorzitter en de griffier ondertekend.

Artikel 50 Geheimhouding

Voor de afloop van de besloten vergadering beslist de raad overeenkomstig artikel 25, eerste lid, van de Gemeentewet of omtrent de inhoud van de stukken en het verhandelde geheimhouding zal gelden. De raad kan besluiten de geheimhouding op te heffen.

Artikel 51 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van artikel 25, derde en vierde lid, artikel 55, tweede en derde lid, of artikel 86, tweede en derde lid, van de Gemeentewet voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.

Hoofdstuk 8 Toehoorders en pers

Artikel 52 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen uitsluitend op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.
3. De voorzitter kan toehoorders, die het bepaalde van lid 2 overtreden dan wel op andere wijze de orde verstoren, laten verwijderen. Hij kan zonedig de publieke tribune ontruimen, of andere passende maatregelen treffen.
4. De voorzitter kan, ter handhaving van de orde, de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen en zonedig de vergadering sluiten.

Artikel 53 Geluid- en beeldregistraties

Degenen die in de vergaderzaal tijdens de raadsvergadering geluid- danwel beeldregistraties willen maken doen hiervan mededeling aan de voorzitter en gedragen zich naar zijn aanwijzingen.

Artikel 54 Gebruik mobiele telefoons c.a.

Het gebruik van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen mag de orde van de vergadering niet verstoren. Indien er sprake is van (dreigende) verstoring van de orde van de vergadering kan de voorzitter het gebruik van mobiele telefoons en andere communicatiemiddelen verbieden.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 55 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel omtrent de toepassing van het reglement, beslist de raad op voorstel van de voorzitter.

Artikel 56 In werking treden

1. Dit reglement treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking.

Bijlage - Reglement van Orde

13

2. Op dat tijdstip vervalt het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van de gemeente Groningen vastgesteld bij raadsbesluit van 29 maart 2006, laatstelijk gewijzigd bij raadsbesluit van 30 september 2009.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van 22 februari 2012.

De griffier,

De voorzitter,

drs. A.G.M. (Toon) Dashorst

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

Verslag 16 november 2011

VERSLAG VERGADERING RAADSCOMMISSIE CULTUURVERANDERING

Datum: 16 november 2011

Plaats: oude raadzaal

Tijd: 13.00 – 15.10 uur

Aanwezig: dhr. J. Spakman (voorzitter), dhr. A. de Rooij (PvdA), dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), dhr. R.P. Prummel (Stadspartij), mw. A.M.J. Riemersma (Stadspartij), dhr. H.J.M. Akkermans (D66), dhr. B. de Boer (VVD), dhr. E. Eikenaar (SP), dhr. J. Seton (CDA), mw. I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie), mw. R.J.A.M. Krüders (Student&Stad), dhr. G.J. Kelder (PvdD)

Namens de griffie: dhr. A.G.M. Dashorst (griffier), dhr. W.T. Meijer (commissiegriffier)

Burgemeester: dhr. J. P. Rehwinkel

Wethouder: dhr. T. Schroor

Afwezig: wethouder F. de Vries

Verslag: dhr. Z. Jeuring (Notuleerservice Nederland).

A.1. Opening en mededelingen

De voorzitter:

- Heet alle aanwezigen welkom. Dhr. De Boer wordt welkom geheten.
- De commissie heeft twee bijeenkomsten vlak na elkaar. De vorige keer ging het over de organisatie, nu gaat het met name over het functioneren van de raad zelf.

A.2. Vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

A.3. Langetermijnagenda en lijst van moties en toezeggingen

Geen opmerkingen.

A.4. Rondvraag

Geen opmerkingen.

B.1. 190.000 deskundigen! Het initiatief ook aan de burger

(initiatiefvoorstel Stadspartij mei 2011)

Mw. Krüders (Student&Stad):

- Het is een leuk idee, er zijn geen hoge kosten.
- Het nut is misschien dat de drempel voor burgers om naar de raad toe te komen, wordt verlaagd.

Dhr. De Boer (VVD):

- Het is een aardig initiatief maar de VVD ziet er niet veel in. De burger kan raadsleden al gemakkelijk bereiken. Dit voorstel scheidt verwachtingen die de raad niet kan waarmaken.

Dhr. De Rooij (PvdA):

- Het is een sympathiek initiatief. De kosten zijn laag.
- De raad kan niet garanderen dat de gewekte verwachtingen worden waargemaakt.
- De burger kan de fracties zonder al te veel moeite bereiken. Het voorstel zal nog meer drempelverlagend werken, maar het probleem is: als een burger met een initiatief komt en de betreffende persoon hoort daarna niets meer, wie is daar op aan te spreken?

Dhr. Kelder (PvdD):

- Het is een goed initiatief. Het gevaar bestaat dat burgers te pas en te onpas initiatieven indienen. Er komen al veel initiatieven bij de fracties binnen.

Verslag 16 november 2011

Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):

- Het gevaar bestaat dat een extra loket ontstaat naast de al bestaande directe gang naar de fracties. De fractie ziet wel iets in een burgerinitiatief dat meteen naar de hele raad gaat en op de agenda komt.

Dhr. Eikenaar (SP):

- Spreker is niet erg enthousiast, het burgerinitiatief komt er al aan en de fracties kunnen ook nu al rechtstreeks worden benaderd. Dit voorstel zou een soort tussenvorm worden en dat geeft onduidelijkheid.

Mw. Jongman (ChristenUnie):

- Wat is het verschil tussen nu en straks?
- En wiens verantwoordelijkheid is het? Spreker vindt van de fracties zelf.
- De burgers kunnen de fracties nu al vinden en de fracties gaan de stad in. De ChristenUnie ziet niet wat dit voorstel toevoegt en is er niet echt voor.

Dhr. Akkermans (D66):

- Het is goed als de lijnen tussen het volk en de volksvertegenwoordigers zo open mogelijk zijn.
- Het voorstel van de Stadspartij kan bestaan naast het voorstel van D66 voor het burgerinitiatief.
- Spreker verwacht geen stormloop aan initiatieven. D66 is ervoor het voorstel door te voeren, ervaring op te doen en het na een tijdje te evalueren.
- Als het in de praktijk niet werkt, moet het instrument verdwijnen.

De burgemeester:

- Reageert vanuit het college en als raadsvoorzitter.
- Het is geen onsympathiek voorstel en spreker doet enkele suggesties.
- Wat ontbreekt in het voorstel is dat initiatieven moeten aansluiten bij de kaderstellende rol van de raad. Het voorbeeld in het voorstel van de aanleg van een zebra is onjuist.
- Een soort controle is nodig om te bepalen wie initiatiefnemer is.
- Het voorstel vergt geen extra inspanning of kosten.

Mw. Riemersma (Stadspartij) reageert op de gemaakte opmerkingen:

- Het klopt dat fracties al veel reacties krijgen. Met dit voorstel is het mogelijk alle ideeën van burgers los te weken. De website van de gemeente kan dit faciliteren.
- De bedoeling is dat een aangemeld initiatief bij alle fracties terecht komt en dat de naam wordt achtergelaten. Als geen naam wordt genoemd, kan niets met het initiatief worden gedaan.
- Fracties kunnen zelf reageren, eventueel na onderling overleg.
- Het kan wel degelijk drempelverlagend werken. Het is geen loket maar gewoon een knop op de website, een soort elektronische ideeënbuis. Er is geen extra werk voor ambtenaren.
- In de fractie wordt besproken of het voorstel wordt aangepast.

De voorzitter:

- Concludeert dat D66 en de Stadspartij hun initiatiefvoorstellen gelijktijdig in de raad willen behandelen.

Het initiatiefvoorstel van de Stadspartij wordt samen met het initiatiefvoorstel van D66 behandeld in de raad van 30 november of 21 december 2011.

B.2. Stand van zaken cultuurverandering raad

(mede n.a.v. memo griffie 28 oktober 2011)

De voorzitter leidt kort in: het gaat om wat de raad vindt van de stand van zaken van de cultuurverandering bij de raad en bij het raadswerk, en wat de raad vindt van de richting die het opgaat. Zijn bij de raad houding en gedrag aan het veranderen?

Dhr. Seton (CDA):

- De richting is goed, de stappen worden goed voorbereid en worden meestal ook gezet.
- De raad zit nu nog in de fase waarin allerlei beslissingen moeten worden genomen. De raad moet het tempo erin houden bij het maken van keuzes. Zie de keuze voor een strategische beleidsnotitie.

Verslag 16 november 2011

- Het CDA vindt deze commissie zinvol en wil haar behouden.

Mw. Jongman (ChristenUnie):

- Alles staat op papier, nu moet het nog gebeuren.
- Sommige instrumenten werken goed.
- Houding en gedrag: cultuur en structuur beïnvloeden elkaar. Soms is een impuls nodig. Ieder raadslid doet zijn of haar best.
- De ChristenUnie is het eens met de SP: de meeste zaken kunnen in het presidium worden behandeld en als het om het college gaat, kan dit in de commissie Financiën en Veiligheid.

Mw. Kruiders (Student&Stad):

- Door de structuurverandering verandert de cultuur. De raad wordt zich bewuster van zijn rol.
- Spreker heeft de indruk dat de manier van discussiëren binnen de raad aan het veranderen is. De raad moet naar zichzelf blijven kijken en zich afvragen wat democratie is en wat dualisme is.
- Cultuurverandering is een proces van jaren. Het is ook nooit af, reflectie blijft nodig.
- Het is goed dat de commissie er is en dat met enige regelmaat de stand van zaken goed wordt besproken.

Dhr. De Boer (VVD):

- Waar blijft de strategische agenda? Daarna kan de raad prioriteiten opstellen. De VVD ziet de volgende prioriteiten: studentenhuysvesting, governance met daarbij de vraag of het college in control is, de rijksbezuinigingen en het compenseren daarvan en de vraag in hoeverre het sociaal werkgeverschap van de gemeente de ambitie op het gebied van efficiency bijt.
- Sociaal werkgeverschap: is de sociale leidraad ondanks de rijksbezuinigingen van de gemeente uitgangspunt bij de reorganisatie?

Dhr. Eikenaar (SP):

- Neemt het stuk voor kennisgeving aan, het is wat vaag.
- Deze discussie is niet erg concreet, spreker heeft dat al eerder gezegd. Spreker is het er wel mee eens dat de gewenste veranderingen er moeten komen.
- Is er wel een aparte commissie nodig? Het meeste is een zaak van het presidium, het voordeel is dat zaken dan sneller zijn te regelen. Zaken op het gebied van cultuurverandering die het college raken, kunnen in de commissie Financiën en Veiligheid aan de orde komen.
- De veranderingen moeten van de raadsleden zelf komen.
- Concrete veranderingen zijn vooral via het presidium bereikt.

Dhr. Gijssbertsen (GroenLinks):

- Het belang van het proces is sinds 2007 niet afgenomen. Er is veel gedaan en er zijn een aantal concrete dingen benoemd en ter hand genomen.
- Zo is gezegd dat de betrokkenheid met de bewoners moest worden versterkt, het debat zou beter moeten en de rolverdeling tussen raad en college is aangescherpt. Volgens de raad was iedereen het hierover eens. Het hieraan koppelen van maatregelen heeft lang geduurd, er moest schroom worden overwonnen.
- Andere punten waaraan is gewerkt: de afspraken met de commissievoorzitters, het vormgeven van de langetermijnagenda, het A4'tje, het format voor raadsvoorstellen.
- Het lukte in het verleden niet dit soort zaken in het presidium te regelen. Er zal een moment komen dat dit wel kan.
- Het is goed dat deze onderwerpen in de openbaarheid worden besproken, ook al zal er niet veel belangstelling vanuit de burgers zijn.

Dhr. De Rooij (PvdA):

- Het gaat inderdaad niet snel, maar de instelling van de commissie is terecht geweest. Als er geen aparte commissie was geweest, zou te snel tot de waan van de dag zijn overgegaan. Het proces vordert gestaag.
- Er worden stappen gezet ook al zijn die niet zo groot. Het is belangrijk dat het door blijft gaan.
- Spreker noemt het inzetten van de Ombudsman bij conflicten, daarmee is het denken in termen van coalitie-oppositie doorbroken.

Verslag 16 november 2011

- Het is goed dat de raad naar zichzelf durft te kijken.

Dhr. Akkermans (D66):

- Sluit aan bij dhr. De Rooij: het is goed dat de raad reflectie heeft, zowel voor zichzelf als voor een verantwoording aan de burgers.
- De veranderingen komen, het gaat langzaam.
- Houding en gedrag: spreker verzoekt om een overzicht van wat tot nu toe is gedaan. Dan kan er beter over worden gesproken.

Dhr. Kelder (PvdD):

- Het volgende is voor politieke partijen belangrijk: 'never count your audience'.
- Spreker heeft niet alles meegemaakt, maar constateert dat veel in het presidium gebeurt.
- Belangrijk punt bij cultuurverandering is de manier van het plaatsen van interrupties: het gaat van de spreektijd van de ander af. Beter is het om het om te wisselen, dan gaat een interruptie van de eigen spreektijd af.
- Spreker sluit zich voor het grootste deel aan bij dhr. Eikenaar.

De burgemeester:

- De bijdrage van dhr. Kelder was goed; spreker voegt eraan toe 'count your blessings'. Er is namelijk al veel bereikt. De raadsleden relativeren dat te veel.
- Wat in deze commissie gebeurt, was de afgelopen jaren 'bloedspannend'.
- De raad ziet te weinig wat er al is bereikt bij de raad zelf. Het gaat niet langzaam, zie hoe normaal dit soort processen verlopen. Zo is er ook over organisatieontwikkeling gesproken, op dat gebied is veel gebeurd. Spreker concludeert dat het wel degelijk snel gaat.
- De raad is wat cultuur betreft veranderd vergeleken met een aantal jaren geleden. Spreker noemt een aantal, dat de raad wil behandelen.
- Ten eerste de strategische agenda: binnenkort komt deze aan de orde.
- Ten tweede wordt een jaarlijks griffieplan opgesteld, in november verschijnt het eerste plan.
- Ten derde een onderwerp als vertrouwelijkheid: dit is recent ten principale besproken.
- Kortom: de burgemeester vindt dat de raad zich tekort doet, er is wel degelijk veel bereikt en dat is de verdienste van de raad.
- Het bestaan van deze commissie heeft bijgedragen aan het werk in het presidium en zeker aan wat er in het college werd en wordt besproken. De commissie heeft het college ertoe gezet stappen te zetten in een proces dat algemeen is en moeilijk is te meten.

Wethouder Schroor:

- Voegt toe dat het onderwerp organisatieontwikkeling ook goed kan worden besproken in de commissie Financiën en Veiligheid.
- De vraag van de VVD over de sociale leidraad en de reorganisatie: de leidraad werkt prima en blijft uitgangspunt bij reorganisaties.

Dhr. Dashorst (griffier):

- De strategische agenda: de griffier komt rond de jaarwisseling met een voorstel.
- De griffier ziet dat er veel in de steigers is gezet op het gebied van cultuurverandering. Vooral de laatste maanden gaat het over onderwerpen die tot gedragsverandering kunnen leiden.
- Het Groninger A4'tje: de raadsvoorstellen gaan er anders uitzien waardoor de raad anders kan gaan vergaderen in zowel de raadsvergadering als in de commissievergaderingen. Dit is een voorbeeld van een concrete verandering die tot ander gedrag leidt.
- De strategische agenda: de raad komt dan nog meer aan de voorkant. Aan de voorkant gebeurt steeds meer bij concrete dossiers.
- Kortom: er worden nu concrete stappen gezet en die moet de raad vasthouden.

De voorzitter:

- Er blijft behoefte aan discussie: de meeste fracties willen dat via deze commissie, sommige fracties twijfelen aan het nut van deze commissie. Dit zal verder worden besproken.
- Er is enige scepsis over de hoeveelheid activiteiten.
- De voorzitter komt met een voorstel hoe de discussie over de organisatie van de werkzaamheden plaats kan vinden.

Verslag 16 november 2011

B.3. Agendavorming raad en commissies (discussienotitie griffie 28 oktober 2011)

De voorzitter:

- Leidt kort in en verwijst naar de notitie van de griffie. In de notitie staan verschillende scenario's. In het voorzittersoverleg is het besproken.

Dhr. Eikenaar (SP):

- Heeft een voorkeur voor scenario 1, het accent voor de agendavorming ligt bij de commissievoorzitter, in samenwerking met de commissiegriffier.
- De planning van de agenda van de commissies: vanuit het college loopt het nog niet goed, zie de extra vergaderingen en de omvangrijke stukkenstroom.

Dhr. Prummel (Stadspartij):

- Heeft een sterke voorkeur voor scenario 1.
- De raad moet wachten op wat het college aandraagt. Raad en college zijn gescheiden bestuursorganen. De raad kan heel goed afspraken met het college maken over hoe stukken worden aangeleverd. Het college is afhankelijk van de organisatie. Sommige dossiers hebben fatale data, en met dat feit moet de raad leven.

Dhr. De Rooij (PvdA):

- Kiest voor scenario 1.
- De stukkenstroom is vaak erg omvangrijk, kan het college daar iets aan doen? Ook komt het vaak voor dat een onderwerp op verzoek van het college op zeer korte termijn moet worden geagendeerd. De raad staat dan voor het blok, en misschien is het goed om strenger te worden.

Dhr. Gijbertsen (GroenLinks):

- Is het eens met scenario 1, met de toevoeging om drie tot vier keer per jaar met het presidium over de LTA te praten. Zo kunnen elk kwartaal prioriteiten worden vastgesteld. Mogelijk is de discussie over de strategische agenda hierop van invloed.
- De raad kan goed plannen als de onderwerpen en de stukkenstroom voor de komende maanden bekend zijn. De raad heeft prioriteiten en wil daarop sturen.
- De raad heeft prioriteiten, die staan in de LTA. Op basis daarvan kan een gesprek met het college worden gestart. Verminderen van de stukkenstroom is nodig.

Dhr. Seton (CDA):

- Ziet het liefst dat commissievoorzitters de agendacommissie vormen, zoals in scenario 4 staat.
- Kan zich erin vinden als de commissie kiest voor scenario 1.

Mw. Krüders (Student&Stad):

- De notitie van de griffie zegt dat de raad elke maand maar weer moet afwachten welke stukken zijn kant opkomen. Spreker vindt dat tekenend voor de situatie.
- In onderling overleg kunnen raad en college afspreken wanneer welke stukken naar de raad komen. De raad maakt zijn wensen kenbaar en geeft zijn prioriteiten aan, het college geeft aan wat mogelijk is.
- De fractie kiest voor scenario 1, daarmee wordt de eerste stap gezet. De commissievoorzitter kent de prioriteiten van de raad en heeft een belangrijke rol, hij heeft als eerste contact met het college via de bestuursadviseur.

Mw. Jongman (ChristenUnie):

- Heeft voorkeur voor scenario 1, hoewel er dan niet veel verandert.
- De stukkenstroom moet minder, vooral in de perioden voor de zomer en voor de kerst. De stukkenstroom kan ook minder rommelig. Misschien moet de raad wel strenger worden.
- Een tweede opmerking: de overdracht van commissie aan raad gaat niet altijd goed.

Dhr. Akkermans (D66):

- Kiest voor scenario 1, de keus van de commissievoorzitters.
- Twee kanttekeningen: een regelmatig overleg van de commissievoorzitter met het college over de LTA is nodig, evenals het ter vergadering formuleren van het doel van het agendapunt door de commissievoorzitter.

Verslag 16 november 2011

Dhr. Kelder (PvdD):

- Sluit zich aan bij de woorden van mw. Jongman en dhr. De Rooij.
- Is het eens met scenario 1, en pleit voor drie keer per jaar overleg tussen de commissievoorzitters en het presidium.

Dhr. De Boer (VVD):

- Veel problemen worden opgelost als het college de stukken op tijd toestuurt.
- Spreker is het eens met de woordvoeringen van dhr. Eikenaar en dhr. De Rooij op dit punt.

De burgemeester:

- De aanlevering van stukken moet beter, daar is het gehele college zich van bewust. Het is onderdeel van een goede dienstverlening.
- Het college kan richting de diensten uitstralen dat termijnen moeten worden gehaald voor de aanlevering van stukken.
- De 17-dagentermijn: het college wil graag met de raad praten over termijnversnelling.
- De keuze voor een bepaald scenario is niet aan het college.
- Spreker kan zich als raadsvoorzitter vinden in scenario 1.
- De raad is soms al strenger als iets op erg korte termijn moet worden geagendeerd. Spreker zal er als collegevoorzitter op toezien.

De voorzitter vat samen:

- Er is een brede steun voor scenario 1, met drie keer per jaar een overleg tussen de commissievoorzitters en het presidium.
- De overdracht van commissie aan raad moet beter.

B.4. Ontwikkeling strategische visie

(discussienotitie griffie met conceptraadsvoorstel 2 november 2011)

De voorzitter:

- Op verzoek van de commissie heeft de griffie een discussienotitie opgesteld over de voor- en nadelen van een strategische visie. Een conceptraadsvoorstel is bijgevoegd met drie mogelijke dicta.

Dhr. Seton (CDA):

- Dit is een onderwerp dat zeker moet worden uitgewerkt.
- Het opstellen van een visie kan het beste gekoppeld worden aan de verkiezingen, met het oog op de nieuwe raad. Het is niet zeker of de visie binnen de huidige periode gereed kan zijn. Daarom is het beter de visie aan de verkiezingen te koppelen en niet aan de campagne.
- De visie is een kapstok waaraan ontwikkelingen worden geijkt. Dit kan van tevoren worden afgesproken.

Mw. Jongman (ChristenUnie):

- In hoeverre wordt een visie ingehaald door allerlei ontwikkelingen, bijvoorbeeld in Den Haag? In hoeverre wil en kan een raad koersvastheid tonen?
- Koppelen aan verkiezingen: wat is de invloed van collegeonderhandelingen op de visie?
- Conclusie: dingen verankeren voor de komende periode is akkoord, maar spreker is niet voor het verankeren voor de verdere toekomst. Als toch een visie voor de langere termijn wordt gemaakt, vreest de fractie voor de houdbaarheid.

Dhr. Akkermans (D66):

- De notitie is een goed startpunt voor de discussie.
- Als voorbereiding zou in 2012 aan de fracties kunnen worden gevraagd hun langetermijnvisie in kernpunten kort op papier te zetten met als thema 'Groningen 2035'. Dan blijkt in hoeverre er overeenkomsten en verschillen bestaan en in hoeverre de visie politiek wordt.
- In 2013 kan worden verdergegaan met een expertmeeting en met het raadplegen van de bevolking. Andere gemeenten geven voorbeelden. Ruim voor de verkiezingen moet het proces worden afgesloten.
- Doel van de visie is het hebben van een richting waar de stad op langere termijn naartoe gaat. Over het doel zal niet veel discussie bestaan, wel over de manier waarop dat doel kan worden bereikt.

Verslag 16 november 2011

Dhr. Prummel (Stadspartij):

- Is het ermee eens dat het langetermijndoel politiek onomstreden zal zijn.
- Het komt voor dat een raad te veel aan de leiband loopt van een vorige raad in de vorm van vastgelegde principes. Dat is niet goed. Spreker noemt als voorbeeld het principe van 'de intense stad', waar de Stadspartij een andere keuze maakt.
- Zonder toekomstvisie zou alleen incidentenpolitiek kunnen worden bedreven.
- De fractie is niet voor een nieuw stedelijk alternatief zoals dat er was. Het moet minder gedetailleerd. Spreker wijst erop dat de kiezers in Nederland op drift zijn.
- Verkiezingen laten zich niet leiden door gemaakte strategische keuzes op lange termijn.
- Er zijn te veel beleidslijnen waardoor de kiezer door de bomen het bos niet meer ziet. De Stadspartij wil hier saneren. Spreker noemt als voorbeeld de bestemmingsplannen, morgen verschijnt er vanuit de partij een uitgave over het al te gemakkelijk afwijken van de plannen.

Dhr. Eikenaar (SP):

- Zoals dhr. Gijsbertsen bij interruptie al zei, is het van tweeën één: of een visie is erg algemeen en wordt dan door iedereen onderschreven, of een visie is omstreden en wordt niet door iedereen onderschreven, dan kan die visie bij de verkiezingen de prullenmand in. De SP weet helder waar zij met de stad over dertig jaar wil zijn, dat zal volgens spreker voor bijvoorbeeld de VVD er geheel anders uitzien.
- Ziet niet veel in een visie, een visie heeft geen meerwaarde. Allerlei ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de visie, waardoor die steeds moet worden aangepast.

Dhr. De Rooij (PvdA):

- Het is verstandig verder te kijken dan de komende periode.
- De PvdA is voor een langetermijnvisie, het is goed om te weten waar de stad over dertig jaar wil zijn.
- De visie moet niet afhankelijk worden gemaakt van het moment van verkiezingen. Als blijkt dat dan een koers zal worden gevaren, zijn er problemen met de visie die niet voldoet.

Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):

- Een visie is of te abstract zodat iedereen erachter staat, of de visie bevat te scherpe keuzes waardoor niet iedereen erachter kan staan en de visie bij verkiezingen geen nut meer heeft.
- Langetermijnpolitiek is wel degelijk van belang. De stad heeft al een aantal visies die goed werken. Deze visie heeft te weinig meerwaarde.

Mw. Krüders (Student&Stad):

- Is niet voor een strategische visie, de fractie wil wel een versterkte langetermijnagenda. Het coalitieakkoord is de basis.
- Sommige stukken komen elke vier of vijf jaar terug, en daarop kan goed door de raad worden gestuurd en gepland. Dat zijn o.a. de al bestaande visies. Die moeten een goede plek in de vernieuwde LTA krijgen.
- Het zou goed zijn als college en raad verder dan vier jaar durven te kijken.

Dhr. De Boer (VVD):

- Reageert op de vijf stellingen.
- Stelling 1: de koers is helder, maar de VVD s het er niet mee eens.
- Stelling 2: dit speelt vooral bij problemen die langer lopen en niet eenvoudig zijn op te lossen.
- Stelling 3: dit komt voor, zie het duurzaamheidsbeleid. Dit beleid zit overal in maar nergens staat opgeschreven wat iedereen doet.
- Stelling 4: eens.
- Stelling 5: de verkenningsfase voor de strategische visie moet volgens de VVD na de verkiezingen plaatsvinden.
- De fractie is voor het opstellen van een strategische visie.

De burgemeester:

- Het is goed dat deze discussie plaatsvindt. Niet alle fracties zijn voor een strategische visie.
- De burgemeester kan zich voorstellen dat in plaats van een dergelijke visie gewerkt wordt met verkiezingsprogramma's voor de middellange termijn, collegeprogramma's en beginselprogramma's van partijen.

Verslag 16 november 2011

- Spreker laat zich graag uitdagen en wil graag zien hoe verschillende visies van partijen tot een gezamenlijke visie worden gesmeed.

De voorzitter:

- Een kleine meerderheid is voor het opstellen van een strategische visie. Een aantal fracties ziet het niet zitten. Het aggregatieniveau is van belang.
- Conclusie: het raadsvoorstel kan inclusief het tweede dictum naar de raad, waarbij het tekstdeel 'in de lopende raadsperiode 2010-2014' vervalt. De visie hoeft namelijk niet voor de komende verkiezingen gereed te zijn.
- Bedankt mw. Stoel voor de inzet van de afgelopen jaren voor de commissie Cultuurverandering.

Het raadsvoorstel gaat als bespreekstuk naar de raad van 30 november of 21 december 2011.

C.1. Ingekomen stukken en stukken ter kennisname

Dhr. Akkermans (D66):

- Geeft het college complimenten naar aanleiding van de ontvangen brief over organisatieontwikkeling. Het onderwerp is voortvarend ter hand genomen.

Alle fracties ondersteunen de woorden van dhr. Akkermans.

Dhr. Prummel (Stadspartij):

- Verzoekt om agendering van de brief van het college over het Groninger managementteam.

C.2. Vaststelling verslag van 6 oktober 2011

Het verslag van 6 oktober 2011 wordt ongewijzigd vastgesteld.

De voorzitter sluit de vergadering om 15.10 uur.